ADerg 2018; XXIII:109-141

Klazomenai Geç Klasik Dönem Yerel Üretim Kâseleri

[LATE CLASSICAL PERIOD LOCAL BOWLS FROM KLAZOMENAI]

S. Melike ZEREN HASDAĞLI

Keywords

Klazomenai, Late Classical Period, Household Pottery, Local Bowls, Black-Glazed Pottery

Anahtar Kelimeler

Klazomenai, Geç Klasik Dönem, Günlük Seramik, Yerel Üretim Kâseler, Siyah Firnisli Seramik

ABSTRACT

The local bowls constitute one of the most important groups among pottery finds from Klazomenai. These bowls, as a characteristic representative of the Late Classical Period layers dated from the late 5th to mid-4th centuries B.C., are studied under a typology based on their morphological and decorative features. These common semi-fine table wares imply that the shapes and decorative patterns of the Late Archaic Period and persisted on a large scale even during the Late Classical Period. The new features on these bowls were somewhat restricted and were apparent mainly in the second quarter of the 4th century B.C. It is determined that there were some influences of contemporary popular black-glazed Attic pottery on these local bowls in terms of the shape and the decorations. The aim of this study is to present a typology and chronology of these local bowls that are common in the Late Classical layers of Klazomenai based on the architectural phases of the settlement.

ÖZET

Klazomenai'da açığa çıkan seramik buluntular arasındaki en büyük kümelerden birini yerel üretim kâseler oluşturmaktadır. Yerleşimin 5. yüzyıl sonlarından 4. yüzyıl ortasına kadar tarihlenen Geç Klasik Dönem evresinin en karakteristik temsilcileri arasında yer alan kâseler bu çalışmada temel form ve bezeme özelliklerine göre oluşturulan bir tipoloji içerisinde incelenmektedir. Bu yaygın, yarı kaliteli masa kapları Geç Arkaik Dönem'deki form ve bezeme şemalarının Klazomenai'da Geç Klasik Dönem'de de büyük çapta devam ettiğini göstermektedir. Bu kâselere Geç Klasik Dönem'de eklenen yeni özellikler ise sınırlı boyuttadır ve genellikle 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde ortaya çıkarlar. Dönemin yaygın siyah firnisli Attika seramiklerinin de bu kâselerin form ve bezeme sisteminde belirli etkileri tespit edilmiştir. Bu çalışmanın amacı Klazomenai'ın Geç Klasik Dönem tabakalarında yaygın biçimde ele geçen yerel üretim kâselerin, yerleşmenin mimari evrelerine dayanan bir kronolojik dizinini ve tipolojisini sunmaktır.

Antik Yunan çömlekçiliğinin en temel formlarından biri olan kâseler her dönem ve bölgede yaygın biçimde üretilmiş ve kullanılmış olup belki de her ekolde temsil edilen tek kap formudur. Kâselerin bu çalışmanın konusu olarak seçilmiş olmasının en temel nedenini de bu sayısal çoklukları oluşturmaktadır. Kâseler kentte ele geçen en geniş gündelik seramik grubunu oluşturur.[1] Bu sayısal çoklukları tipolojilerinin diğer bütün kap formlarından daha detaylı olarak ele alınabilmesine izin vermektedir. Ayrıca yerleşimdeki her mimari kontekstte temsil ediliyor oldukları için form gelişimlerinin takip edilebilmesi açısından da büyük bir fırsat sunmaktadırlar.

Bu çalışmada ele alınan kâselerin tamamı Klazomenai'ın yerleşim alanlarından gelmektedir zira Geç Klasik Dönem'e ait mezarlık alanları

1 Klazomenai Geç Klasik Dönem tabakalarından gelen gündelik seramik grupları içerisindeki en yaygın kap formları kâseler, lekane, kraterler ve tek kulplu sürahilerden oluşmaktadır. Bu büyük buluntu kümelerinin dışında kalan formlar sayısal olarak çok daha azdır. Gündelik seramik dışındaki en önemli buluntu grubunu ise Attika ithali ve Attika dışı üretim olan siyah firnisli seramikler oluşturur. Mutfak kapları ve pişirme kapları ise büyük çapta khytra, lopas ve mortarlardan ibarettir.

henüz tespit edilmemiştir. Örneklerin seçilmesi aşamasında yerleşmedeki tüm tiplerin temsil edilmesine mümkün olduğunca özen gösterilmiştir. Ayrıca tiplerin çalışmadaki oranlarının yerleşmedeki temsil yoğunlukları ile az çok uyumlu olmasına da dikkat edilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ele alınan ve FGT (Feride Gül Tarlası) sektöründeki bir mekânda *insitu* halde ele geçen bir dizi örnek ise bu genel yaklaşımın dışında buluntu bütünlüğü bozulmadan çalışmaya alınmıştır. Örneklerin seçilmesinde dikkat edilen bir diğer unsur ise bulundukları dolgu ve depozitlerin niteliğidir. Mimari birimlerle ilişkili, iyi tarihlenen dolgulardan ve kapalı depozitlerden gelen buluntular öncelikli olarak tercih edilmiştir. Klazomenai Geç Klasik Dönem yerleşmesindeki arkeolojik kazılar 1979 yılından bu yana devam etmektedir. Bu yerleşime ait mimari yapı katlarının niteliği ve kronolojisi önceki çalışmalarda çok geniş çaplı olarak ele alınmış olup[2] burada tipolojik bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Çalışmanın tarihsel sınırını da Klazomenai'daki Geç Klasik Dönem Yerleşmesi'nin kurulduğu geç 5. yüzyıl ile yerleşimin Karantina Adası'na taşındığı 4. yüzyıl ortası oluşturmaktadır.[3]

Batı Anadolu'da Kâselere Genel Bir Bakış

Kâseler hemen her dönemde ve her yerleşmede en sık karşılaşılan kap formları arasındadır ve Klazomenai da bu durumun bir istisnası değildir. Boyut, hamur ve astar/firnis özellikleri göz önüne alındığında Antik Dönem'deki kullanım alanlarının oldukça geniş olduğu açıktır. Boyasız, nispeten kaba hamurlu örnekler yelpazenin bir ucunda yer alırken siyah firnisli vazolara yaklaşan hamur ve firnis kalitesine sahip olanlar ise diğer ucunda kalmaktadır. Bu sonuncular olasılıkla bazı durumlarda Attika ithali siyah firnisli ve kırmızı figürlü vazolar ve onların taklitleri ile birlikte masa kabı olarak özel ve kamusal banketlerde bile kullanım görmüş olabilir.[4] Bunun yanında genel olarak gündelik seramik kümesinin içerisinde ele alınmaları yanlış değildir. Küçük boyutlu kâselerin bazılarının mutfak işlerinin dışında ölçü kabı olarak kullanılmış olmaları mümkündür.[5] Buluntu yerleri de sadece ikamet alanlarında kullanılmadıklarına ancak kamusal[6] ve kutsal alanlar[7] ve hatta mezarlıklarda[8] da tercih edilmiş olduklarına işaret eder.

Kâse, Batı Anadolu'da Geç Klasik Dönem'den çok daha erken tarihlerde de sevilen bir kap formu idi. Geç Geometrik ve Sub-Geometrik Dönem'de özellikle Rhodos ve Batı Anadolu kıyı merkezlerinde çok yaygın olan Kuşlu, Rozetli, Bantlı ve Lotuslu Skyphoslar bölgenin karakteristik kaliteli içki kaplarını temsil etmekteydiler.[9] Hem bu skyphoslar hem de tek kulplu basit örnekler 7. ve 6. yüzyıllar boyunca Klazomenai[10] ve diğer Batı Anadolu merkezlerinde[11] oldukça yaygındı. İonia'da 5. yüzyıla ait verilerin sınırlı olmasına bağlı olarak Arkaik Dönem tiplerinin devamlılığının izlenmesinde belirli güçlükler vardır. Bunun yanında Klazomenai Karantina Adası gibi kazıların sınırlı alanlarda da olsa yapılabildiği 5. yüzyıl yerleşimlerinden gelen veriler bir devamlılığın olduğunu düşündürmektedir.[12] Batı Anadolu'da 4. yüzyıl yerleşimlerinden gelen kâseler üzerine gerçekleştirilen çalışmalar fazla

2 Bu konudaki detaylı tartışma için bkz. aşağıda "Geç Klasik Dönem'de Klazomenai'ın Geçirdiği Tarihsel Süreç" başlığı.

3 Aksi belirtilmedikçe tüm tarihler milattan önceye aittir.

4 Örneğin Atina Agorası'nda resmi bir banketin depozitleri arasında figürlü ve siyah firnisli masa ve içki kapları yanında bantlı kâseler de yer almaktadır. Bkz. Rotroff ve Oakley 1992: 20, fig.13: 205-209, 21-22, fig.15: 235.

5 Atina Agorası'ndaki siyah firnisli küçük kâselerin hacminin uzun zaman aynı kalması ölçek olarak hizmet vermiş olabileceklerini düşündürmektedir. Bkz. Sparkes ve Talcott 1970: 132.

6 Rotroff ve Oakley 1992: 20, fig.13: 205-209, 21-22, fig.15: 235 (No. 206'da kamuya ait anlamına gelen *demosion* sözcüğünün kısaltması olarak ΔE grafitosu da yer almaktadır).

7 Örneğin bkz. Pemberton 1989: 38-40, fig.12, pl.47: öz. bkz. 446-447, 185 (Korinth Demeter ve Kore Tapınağı); Heimberg 1982: 64-65, taf. 19: 416-427 (Boiotia Kabirion).

8 Örneğin bkz. Blegen et al 1964: 148-149 (Korinth Kuzey Mezarlığı).

9 Coldstream 1968: 277-279, 298-301, pl. 61e; Cook ve Dupont 1998: 26-28.

10 Ersoy 1993: 365-380; Uzun 2007: 251-262.

11 Örneğin Didyma'da skyphoslar (Schattner 2007: 336-353, abb.96-101) ve kâseler (Schattner 2007: 190-200, abb.60-62, 380-410, abb.106-113) oldukça yaygındır. Miletos için bkz. Voigtländer 1982: abb.21-22: 122-130 (Skyphos ve Kâseler), abb.39: 240-243; Neimeier 1999: abb.14-15, 27: 27: 14-15. Samos için bkz. Kopcke 1968: abb.19; Isler 1978: taf. 50, beil. 3: 515-512. Khios için bkz. Boardman 1967: fig.113, pl.62: 811-817. Larisa için bkz. Boehlau ve Schefold 1942: 145-153.

12 Güngör 2004: 125, fig.15: a-d.

değildir. Yine de son yirmi yılda Ephesos'daki Tetragonos Agorası,[13] Halikarnassos Maussolleionu[14] ve Priene[15] gibi merkezlerden bu konuda yeni veriler gelmektedir.

Klazomenai Geç Klasik Dönem Kâselerinin Yerel Üretim Sorunu

Arkaik ve Klasik Dönemler boyunca gündelik seramiğin kayda değer boyutta ticaretinin yapılmış olduğuna işaret eden arkeolojik kanıtlar eksiktir. Bu seramiğin ithalatının yapılmış olabileceği yönünde ikna edici gösterge doğal olarak batıklardır. Gemi batıklarının kargolarına bakıldığında denizaşırı taşımacılığı yapılan ve çoğu durumda ikincil merkezlerde taklit üretimleri de olan çeşitler, boyalı ve kaliteli seramikler ile ticari amphoralardan ibarettir.[16] Çoğu batıkta gündelik seramikler ve mutfak kapları gibi kategorilere ait seramikler, kargonun bir parçası olmaktan ziyade mürettebata ait ihtiyaçlarla ilişkili olduğunu düşünmemize sebep olacak şekilde düşük miktarlarda ele geçmiştir.[17] Gemi batıklarının bu bağlamda değerlendirilmesi Arkaik ve Klasik Dönemlerde günlük seramiğin denizaşırı ticaretinin yapılmadığını düşündürmektedir.

Bu çalışmada ele alınan örnekler arasında bir üretim artığı yoktur. Bunun yanında örneklerin kayda değer bir kısmında cidar hamurunda gri alanlar ve firnisli alanlarda renk bozuklukları gibi fırınlama hatalarına işaret eden izler vardır. Burada ele alınan kâselerin üretim alanlarına ilişkin bilgilerimiz eksiktir. Yine de FGT Sektörü'nde 4. yüzyılın üçüncü çeyreğinde etkinlik gösteren bir fırın önemli bir veridir.[18] Fırın yüzeye çok yakın olduğu için büyük çapta tahrip olmuş durumdadır ancak yine de ızgarasına ve alt yapısına ait bazı parçalar tespit edilebilmiştir. Dolguları içerisinde ele geçen çok sayıda mantar ağızlı amphora parçası dışında[19] fırın enkazlarında ve civarından gelen diğer seramik buluntular arasında az sayıda kâse parçası da bulunmaktadır (No. 42 ve 69). Söz konusu fırın bu çalışmada ele alınan diğer kâselerin ele geçtiği yerleşim alanlarının terk edilmesinden sonraya aittir[20] ve bu yüzden üretimlerinden doğrudan sorumlu olması güçtür. Bunun yanında fırın ve müştemilatına ait alanlarda ele geçen söz konusu örnekler yerleşimin daha erken dolgularından gelen kâseler ile çok yakın hamur ve firnis özellikleri göstermektedir. Dikkate alınması gereken bir diğer önemli etken de bu kâselerdeki hamur ve firnis özelliklerinin birçok durumda Klazomenai'daki Attika taklidi siyah firnisli seramiklerde ve kâse dışında kalan diğer günlük seramiklerde de karşımıza çıkmakta olduğudur. Üstelik bu çalışmada ele alınan Geç Klasik Dönem kâse tiplerinin diğer merkezlerdeki çağdaşları ile karşılaştırınca ortaya çıkan ve aşağıda detaylı olarak ele alınan farklılıkları

13 Scherrer ve Trinkl 2006: 96, abb.196, Farbabb 64-70, taf. 28: 169-180.

14 Vaag et al. 2002: örneğin bkz. pl.14: A 49-52, pl.6: A 81, pl. 8: B 16-19, pl. 9: B 34-36, pl. 13: D 26, pl. 16: G 18-19, pl. 28: H 2-3, pl. 29: H 19-20, 24, pl. 48: K 129-130, pl. 49: K 144-147.

15 Heinze 2015: 138-140, fig. 1-4.

16 Amphoraların ticari bir ürün olarak diğer seramik gruplarından farklı olan rolü için öz. bkz. Lawall 1998: 73-75.

17 Örneğin Arkaik Dönem Batığı Pointe Lequin 1A'nın kargosu büyük çapta İonia Kâseleri ile siyah firnisli ayaklı kâselerden ibarettir. Bkz. Ksotscheck 2008: 91-114. Arkaik Dönem batığı Pabuç Burnu (Greene et al. 2008: 685-711) ve Klasik Dönem batığı Mazotos'un (Demesticha 2011: 39-59) kargosundaki baskın seramik grubu amphoralardır. Pabuç Burnu'ndaki amphora dışı seramikler oldukça sınırlı miktarda olup buluntu yerleri de kargoya değil ancak mürettebata ait olduklarını düşündürmektedir (Greene et al. 2008: öz. bkz. 705). Benzer bir durum Porticello Batığı için de söz konusudur. Bkz. Eisemann ve Ridgway 1987: 26-53, öz. bkz. 26. Ma'agan Mikhael Batığında ele geçen bir grup kâse bir dizi mortar, pişirme kabı ve sürahiyle birlikte mürettebata ait gibi görünmektedir. Bkz. Arzty ve Lyon 2003: 183-192, öz bkz. fig. 1-2. Tektaş Batığı'ndaki amphora dışı seramik buluntularının büyük kısmını siyah firnisli ve diğer kaliteli masa ve içki kapları oluşturur. Bunlar arasında yer alan ve iki farklı boyuttaki toplam 18 adet tek kulplu kâse amphora yığını içerisinde bulunmuştur ve hatta küçük olan üç tanesi amphoraların boşaltılması sırasında ortaya çıkmıştır (Carlson 2003: 592, fig. 16). Diğer bazı mutfak kapları ise olasılıkla mürettebatın kullanımı ile ilişkilidir (Carlson 2003: 593, fig. 21). El'Sec Batığı'ndaki gündelik seramik kırmızı figürlü ve siyah firnisli seramikler ile karşılaştırılınca oldukça düşük sayıdadır. Bu seramiklerin büyük kısmını da mortar ve khytra ve lopas gibi mutfak işlevleri ile ilişkili ve mürettebata ait olarak yorumlanabilecek vazolar oluşturur. Batıktan gelen seramik buluntular için bkz. Arribas et al. 1978: 47-532. Benzer bir durum Alonnessos Batığı için de geçerli gibi görünmektedir. Bkz. Hadjidaki 1996: 561-593.

18 Çömlekçi işliği IB ve IC Evleri'nin kuzeyindeki alanları kaplamaktadır. Bu mekânlar için bkz. Aytaçlar 1998: 25-26, 55-58, 119-120; Özbay 2006: 67-68, 124-126.

19 Özbay 2004: 148-149, fig. 20.

20 Hasdağli 2015: 224-228.

yanında formun yerel Geç Arkaik Dönem kâse geleneğine olan bağlılığı da göz önüne alınmalıdır. Tüm bu bilgiler ışığında, Protogeometrik Dönem'den beri kendi kaliteli ve günlük seramik ihtiyacının önemli bir kısmını üretme geleneğine sahip olan Klazomenai'da ele geçen Geç Klasik Dönem kâselerinin ithal edilmemiş ancak yerel olarak üretilmiş olduğunun kabul edilmesi en azından şu an için yanlış görünmemektedir.

Kâselerin çoğunda karşılaşılan mika, kum ve kireç katkılı ancak iyi rafine edilmiş hamur, fırınlama hatasına bağlı olarak özde gri, kesitlere doğru ise kırmızı ve kahverengi tonlarında olup (sıklıkla 5 YR 7/6 – 7/8 reddish yellow) kentin Attika taklidi siyah firnisli seramiklerindeki hamura oldukça yakın yapıdadır.[21] Taşıdıkları firnis/boya ise siyah, kahverengi ve kırmızı renklerdedir. Bu boya her zaman Attika taklidi siyah firnisli vazolardakinden çok daha ince sürülmüş olup mattır ve hiçbir zaman onların, az ya da çok olabilen, camsı parlaklığına sahip değildir. Bu özellikleri ile burada ele alınan kâselerin önemli bir kısmı, kaliteli siyah firnisli masa, servis kapları ve mutfak kapları arasında kalan yarı kaliteli günlük kullanım kabı kategorisinde yer alırlar.

Geç Klasik Dönem'de Klazomenai'ın Geçirdiği Tarihsel Süreç

Bilindiği üzere 499'da başlayan ve 494'de Persler tarafından sert bir biçimde bastırılan İonia İhtilali'nin ardından isyana katılan kentlerden biri olan Klazomenai'da yerleşim Karantina Adası'na taşınır. Bu süreçte Klazomenai yerleşim alanlarının tümünde Herodotos (5.123) ve Pausanias'ın (7.3.9) verdiği bu tarihsel bilgiyi doğrular nitelikte kesinti olduğu arkeolojik kazılar ile de doğrulanmıştır.[22] 5. yüzyılın büyük kısmında yerleşme Karantina Adası ve henüz geniş çapta araştırılmayan diğer adalarda devam etmiştir. Bunun yanında adadaki Atina ve Sparta yanlısı vatandaşlar arasında kuvvetli politik görüş ayrılıklarının varlığı da bilinmektedir (Aristoteles, *Politika*, 5.1303b; Thukyidides 8.14,23). Bu durumun yarattığı gerilimin sonucunda Peloponnessos Savaşı'nın sonu ya da Spartalı Agesilaos'un Anadolu seferi gibi Atina'nın Ege üzerindeki baskısının ve etkinliğinin zayıfladığı süreçlerde Sparta yanlılarının karaya geçerek kendilerine ait bir yerleşim kurma girişimleri olmuştur.[23] Karanın tekrar geniş çaplı ve kalıcı iskânı ise ancak 387/6'daki Kral Barışı (Ksenophon, *Hellenika*, 5.31; Diodoros 14.110.3) sonrasında gerçekleşmiştir. Bu tarihten yaklaşık otuz beş yıl sonra, 4. yüzyıl ortasında, karadaki tüm yerleşim alanları son kez ve kesin olarak terk edilmiştir. Anakarada sadece FGT sektöründeki bir çömlekçi atölyesi kısa süre daha etkinlik göstermiş ve olasılıkla 10-15 yıl sonra o da sonlanmış ve tüm kara sektörleri ıssızlaşmıştır.[24]

Kentte gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda FGT ve HBT (Hamdi Balaban Tarlası) Sektörleri'nde açığa çıkartılan Geç Klasik Dönem yerleşim alanlarının tabakalanması özellikle yoğun miktarda ele geçen ithal Attika seramiği temelinde oldukça sağlıklı bir zemine oturtulmuştur. Buna göre FGT sektöründeki kuruluş evresi (Evre 1) 4. yüzyılın başında yer alan kısa süreli ve başarısız bir yerleşim girişimidir. Evrede *prostas* planlı evlerden oluşan adalara sahip ızgara planlı bir yerleşim tasarlanmış ancak girişim tamamlanmamıştır. Sonraki evrede (Evre 2A) ise ızgara yerleşimi yeniden ele alınmış ve konutların tamamlanmasına olanak bulunmuştur. Bu durum kalıcı bir barış ortamında, politik ve ekonomik istikrar döneminde yani Kral Barışı sonrasında gerçekleşmiştir. Olasılıkla yüzyılın ikinci çeyreğinin ilerlemiş yıllarına ait olan izleyen evre (Evre 2B) kent planının bozulduğu, evlere ayrılan parsellerin bölünerek küçüldüğü ve konutların *prostas* plan özelliklerini kaybettikleri bir evredir ve yüzyıl ortasında sonlanır. Bu sonlanma aşamasında konutların kullanılabilir aksamları sökülmüş ve bu çalışmada yer verilen çok sayıda kâsenin de içerisinde ele geçtiği diğer kalıntılar sokaklara yığılarak enkazlar oluşturulmuştur. Bu tarihten sonra yerleşim alanındaki etkinlikler bir çömlekçi atölyesi dışında kesilir. Bu atölye ile ilişkili tabakalar da yüzyılın kırklı ve otuzlu yıllarına tarihlenen son evresini (Evre 3) oluşturmaktadır.[25]

21 Attika taklidi seramiklerin hamur yapısı için bkz. Hasdağlı 2018: 105-106.

22 Ersoy 2004: 64-65. Karantina Adası'ndaki 5. yüzyıl yerleşmesi için bkz. Güngör 2004: 121-131.

23 Kral Barışı'nın hemen öncesinde adada ve anakarada yaşayan vatandaşlar arasında bir iç savaş yaşandığı da bilinmektedir. Bkz. SIG^3 136.

24 Bu süreç için detaylı bilgi için bkz. Hasdağlı 2015: 221-242.

25 FGT Sektöründeki tabakalaşma için tarihsel sırayla bkz. Tanriver 1989: 50-67; Aytaçlar 1998: 116-120; Özbay 2004: 133-159; Özbay 2006: 42-47.

HBT Sektöründeki veriler ise biraz daha erken bir dönemde yani 5. yüzyılın son onluğunda başlar. Bu evre, temelde prostas planlı ancak oldukça küçük boyutlu ve ızgara plan içerisinde yer almayan konutlar ile temsil edilir (Yapıkatı 1). İzleyen Yapıkatı 2 Evresi FGT Sektöründeki Evre 1 ile karşılık gelen kenti kapsayan ızgara planlamanın devamında yer alan bir yol ve teras duvarının da dâhil edildiği tamamlanmamış bir evredir. Bu girişimin ardından bu planlamanın göz ardı edildiği ve *prostas* planlı konutlarla temsil edilen Yapıkatı 3 Evresi gelir. Bu evre büyük olasılıkla Kral Barışı sonrasındaki geniş çaplı iskân hareketine bağlı olarak başlar ve 4. yüzyılın ikinci çeyreğinin erken bir safhasında da sonlanır. Yapıkatı 4 Evresi tüm alanın kendi içerisine kapalı ve kentin diğer kısımlarından bağımsız bir ada sistemi içerisinde çok geniş *prostas* planlı konutların inşa edildiği ve canlı bir kullanıma tabi kaldıkları dönemdir. FGT Sektörü'nün 2A ve 2B Evreleri ile çağdaş bu evre 4. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenir. Bu evre yüzyıl ortalarına yakın tarihlerde ancak olasılıkla FGT Sektöründeki yerleşmeden biraz daha erken bir tarihte sonlanmıştır.[26]

Bu makalede yukarıdaki çalışmalarda tespit edilmiş stratigrafik dizine ve oluşturulan kronolojiye bağlı kalınmış olup, kâseler temel itibariyle tipolojik yaklaşımla ele alınmaktadır.

Klazomenai Geç Klasik Dönem Yerel Üretim Kâseleri

İçe Meyilli Ağız Kenarlı Kâseler (Tip 1)

Figür: 1-2, 8-10: No. 1-22

Klazomenai'daki tüm sektörlerde en yoğun temsil edilen kâse tipini oluşturmaktadır. En karakteristik özellikleri ağız kenarlarının içe meyilli olmasıdır (Fig. 1, 2). Bu özellik büyük olasılıkla içerdikleri sıvının akışını kontrol etmeye yardımcı olmaktadır. Gövdeler, elimizdeki örneklerde oldukça büyük bir çeşitlilik göstermekle birlikte kâsenin boyutu büyüdükçe giderek daha derin bir çanak şeklini almaktadır. Gövde duvarı genellikle ağza yaklaşırken dikleşmekte (No. 3, 4, 9, 13, 14, 20) ya da dışbükey bir kavisle ağzın içe kıvrılmasını sağlamaktadır (No. 8, 10-12, 17-19). Bazı örneklerde ise gövde duvarı tek bir kıvrımla kesintisiz biçimde ağza ulaşır (No. 7, 16). Kaideler ise hafif dışa çekik bir halka kaide şeklindedir ve genellikle iç yüzlerinden dibe geçişte bir set yer alır (No. 3, 4,11, 14, 15). Korundukları kadarıyla bu tip kâseler, ağzın hemen altına yerleştirilmiş yatay kulplar taşımaktadır. Örneklerin korunma durumu tek ya da çift kulplu olmaları konusunda kesin karar vermemizi güçleştirmektedir. Ancak hem tek kulplu hem de çift kulplu örneklerin olduğu düşünülebilir. Çünkü küçük boyutlu kâselerde tek kulp yeterli olabilirse de geniş ve derin vazoların dengeli tutulabilmesi için çift kulpa sahip olmaları gerekir. Kâse boyutları büyük farklılıklar göstermektedir ve standart ölçülerden bahsedilemez. Örneğin 3.3 cm. yüksekliğinde ve 9.8 cm.lik ağız çapına sahip No. 1 ve 6 cm. yüksekliğindeki No. 4 ya da 20 cm. ağız çapına sahip No. 20 arasındaki farklılık çarpıcıdır. Bununla birlikte No. 1 ve No. 20 gibi sıra dışı örnekler bir yana bırakılırsa grubun geneli için 12 ile 15 cm. arasında bir ağız çapının sıklıkla tekrarlandığı anlaşılmaktadır. Kaide çapı örneklerin çoğunda 5 cm. civarındadır. Kâselerin yüzeyleri ince krem astarla kaplıdır ve boyalı alanları için de farklı uygulamalar mevcuttur. İç kısımlar ya tamamen (No. 1, 4, 5, 8, 11, 12, 14, 15) ya da tondo rezerve kalacak biçimde firnis/boya ile kaplıdır (No. 3, 9, 16). No. 18 ve 20 ağzın içindeki bantlı alanları ile bu genel uygulamanın istisnalarını oluşturmaktadırlar. Dış yüzler ise sıklıkla gövde üst yarısını kaplayacak biçimde boyalıdır ve bu alanın alt sınırı ya keskin bir çizgi (No. 11, 15) ile ya da düzensiz daldırma bir hat ile belirlenir (No. 1, 8, 12, 13, 14, 17, 18) (Fig. 8-10). No. 4'ün dış yüzündeki firnis/boyanın üst kısımda siyaha yakın koyu renk iken alt kısımda kırmızı olması büyük olasılıkla fırınlanırken vazoların üst üste yerleştirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır ki[27] benzer fırınlama izleri No. 28'te de görülebilir. No. 3, 5-7 de ise dış yüzlerde sadece ağız kenarında ince bir bant yer almaktadır.

Boyutlarda ve gövde duvarının biçimindeki farklılaşmalar birçok alt tipin oluşturulmasına izin vermektedir. Örneğin No. 1 ve 15 gibi daha küçük boyutlu örnekler ile No. 3 ve 4 gibi daha geniş ve derin kâseler ya da No: 10, 11 ve 17 gibi belirgin biçimde içe kıvrık ağızlara sahip örneklerin farklı alt tipler olarak değerlendirilmesi olasıdır. Üstelik No. 21 gibi yüksek halka kaideli ve sivri ağız kenarlı ya da No. 22'deki gibi çok derin kotyle benzeri bir gövdeye sahip kâseler de

26 Geç Klasik Dönem yerleşim alanlarının kronolojisi ile ilgili en yakın tarihli ve kapsamlı tartışma için bkz. Hasdağlı 2010a: 262-274.

27 Fırınlama için özellikle bkz. Noble 1960: 310-312.

bilinmektedir (Fig. 2). Bu örnekler de taşıdıkları önemli farklara rağmen temel unsurları ile bu tip içerisine yerleştirilebilecek ayrıksı örnekler olarak değerlendirilebilirler. Bu son iki örneğin benzerleri Klazomenai'da fazla yaygın değildir.

Bununla birlikte bu çalışmada en karakteristik özellikleri temel alan daha basit bir sınıflandırma tercih edilmiştir. Klazomenai Kazıları'ndaki mimari yapı evreleri ile ilişkili olarak ele geçen örnekler, bu tipin 5. yüzyılın son çeyreğinden itibaren mevcut olduğunu göstermektedir. Örneğin No. 1 HBT Sektörü'nde 5. yüzyılın son onluğuna tarihlenen Yapıkatı 1 evresine ait bir mekânın tesviye dolgusundan; No. 2-4 ve 8 aynı evreye ait depozitlerden gelmektedir. Benzer biçimde No. 5-7 de FGT Sektörü'nün kuruluş evresine ait dolgularda ele geçmiştir. Bu kâseler her iki sektörde de 4. yüzyılın ilk ve ikinci çeyreğine ilişkin dolgu ve depozitlerde yaygın biçimde temsil edilmeye devam ederler (No. 9-17). No. 18 HBTK (Hamdi Balaban Tarlası Kuzey) Sektörü'nde 4. yüzyılın ikinci çeyreğinin nispeten ileri aşamasına tarihlenen bir buluntu grubu ile birlikte ele geçmiştir. No. 19 ve 20 ise Klazomenai'ın 4. yüzyılın ortası civarında Karantina Adası'na taşınmasından hemen önceki en geç tarihli depozitlerden gelmektedirler.

Benzer yarı kaliteli ve kısmen firnis/boyalı kâseler Geç Klasik Dönem boyunca Klazomenai dışındaki merkezlerden de bilinmektedir. Örneğin en yakın paralellerden biri Khios'da geç 5. yüzyıla tarihlenen bir buluntu grubuyla birlikte ele geçmiştir.[28] Ephesos'da Tetragonos Agorası Alanı'ndan gelen bir dizi örnek, daha yüksek halka kaideler taşımakla birlikte, karşılaştırılabilir vazolardır.[29] Halikarnassos Maussolleionu'nun A Depoziti'nde dik duvarlı ve B Depoziti'nde daha içe kıvrık ağızlı kâseler bulunmuştur.[30] İonia ile yakından bağlantılı Karadeniz kolonileri Histria[31] ve Nymphaion'da[32] ve ayrıca Korinth,[33] Knossos[34] ve Boiotia Kaibirion[35] gibi daha uzak merkezlerdeki 4. yüzyıl kontekstlerinde nispeten karşılaştırılabilecek benzer kâseler bilinmektedir. Klazomenai'da Geç Arkaik Dönem tabakalarında bu tipin doğrudan öncüsü olabilecek bir örnek yoktur. Kentin İonia İhtilali'nden geç 5. yüzyıla kadar süren süreçteki yerleşim alanı henüz geniş çapta araştırılmayan Karantina Adası'nda olduğu için bu dönem bizim için karanlıktır. Bunun yanında bu tipteki değişmez bir karakteristik unsur olan alçak kaidelerin benzerleri 6. yüzyıldaki birçok kâse tipinde oldukça yaygın biçimde kullanılmıştır (Fig. 18).[36] Karantina Adası'nda kazılan bir deneme sondajında da bu tip kaideli formların yoğun biçimde ele geçmiş olması 5. yüzyılda varlıklarını sürdürmüş olabileceklerini akla getirir.[37] İçe meyilli ağız kenarı ise en yakın benzerlerini 5. ve 4. yüzyılın yaygın kap formlarından olan Attika üretimi siyah firnisli ve bantlı tek kulplu kâselerinde bulmaktadır.[38] Ağız tipi için geç 5. yüzyıldan daha erkene işaret eden doğrudan veri Klazomenai'ın kendisinde henüz yoksa da Khios[39] ve Miletos[40] gibi merkezlerde mevcuttur. Bu tipin Klazomenai'da 5. yüzyıl içlerinde Attika tek kulplu kâselerin yaygın ağız tipinin yerel İonialı gövde ve kaide biçimleri ile

28 Boardman 1967: 176, fig. 123, pl. 67: 923. Özellikle No. 9 için ayrıca bkz. Aynı yer fig. 122: 918 (yüzey buluntusudur).

29 Scherrer ve Trinkl 2006: taf. 28, abb. 136: 171, 172, 174.

30 Vaag et al. 2002: 85, pl. 2: A 25 ve pl. 8: B 19. H Depoziti'nden gelen ve No. **22**'yi hatırlatan bir örnek için ayrıca bkz. aynı yer pl. 29: H 2.

31 Alexandrescu 1978: fig. 29: 778.

32 Cistov ve Domzalski 2002: fig. 17: 7.

33 McPhee ve Pemberton 2012: 114-115, fig. 22: IV – 50-52. Çift kulplu kâseler iç yüzde tamamen dış yüzde ise kısmen firnislidirler. Bu tip kâseler 5. yüzyılda ortaya çıkmaktaysa da öncüleri olan *lekanoid kâseler* 6. yüzyılda yaygın vazolardır. Söz konusu örnekler olasılıkla geç 4. yüzyıla ait tarihlenmekle beraber buluntu yerlerinden dolayı yüzyılın erken dönemine kadar geri gitme olasılıkları da mevcuttur. Özellikle No. 5 için ayrıca bkz. ayn. yer fig. 39: VI – 71.

34 Coldstream 1999: 323, fig. 3: Q 26 ve Coldstream et al. 2001: 85, fig. 2.4: E (4. yüzyılın üçüncü çeyreği). Özellikle No. 9 için bkz Sackett et al. 1992: pl. 79: H 10. 5 (geç 4. yüzyıl).

35 Heimberg 1982: taf. 11: 192 ve 195. Ağzı içe daha kıvrık bir örnek için ayrıca bkz. Taf. 11: 190.

36 Ersoy 1993: pl. 89: 323 (kuşlu kâse), pl. 110: 138 (bantlı kâse), pl. 175: 124 (bantlı kâseler), pl. 293: 151 (bantlı kâseler), pl. 319: 158 (lotuslu kâse) ve öz. bkz. pl. 77: 325 (lotuslu kâse).

37 Güngör 1994: şek. 42-46: 152-174, şek. 52: 212.

38 Atina için bkz. Boulter 1953: fig. 3: 62-64; Sparkes ve Talcott 1970: fig. 8: 755 (yak. 400), 757 (yak. 375), 759 (375-350); Rotroff ve Oakley 1992: fig. 13, pl. 48: 208 (yak. 450). Thasos için bkz. Blondé 1985: fig. 8: 62-64; Blondé 2007: pl. 18. 1.

39 Boardman 1967: fig. 71: 154, 156, 156 H.

40 Voigtländer 1982: abb. 23: 131 (6/5. yüzyıl), 132 (6/5. yüzyıl). Miletos'tan Attika tek kulplu kâse tipine benzer ve ağzı içe meyilli bir vazo için ayrıca bkz. Niemeier 1999: abb. 27: 14.

birleştirilerek ortaya çıkmış olduğunu düşünmek akla yakındır. Tondoların rezerve bırakılması ve ağzın dışının bantlı olması gibi Arkaik Dönem'den taşınmış olabilecek uygulamalar dış yüzlerin üst yarısının daldırma firnis boya ile süslenmesi gibi yeni bezeme şemaları ile birleştirilmiş gibi görünmektedir.

Bu tipin en geç olarak Klazomenai'da yerleşiminin yeniden başladığı 5. yüzyılın son onluğunda oldukça yaygın olduğu kesindir. Bu çalışmadaki en geç depozitlerden gelen No. 19'da yerel üretim siyah firnisli seramiklere yakın bir firnis/boyanın kullanılması ve No. 20'de karşımıza çıkan büyük boyut ve bantlı dış gövde gibi daha erken örneklerde karşılaşılmayan bazı özellikler bunların tipin geç aşamasında ortaya çıkmış olabileceğini akla getirir. Ayrıca erken örnekler ve No. 20'nin karşılaştırılması, tipin gelişimi içerisinde cidarın kalınlığının artmasına ve kulpların giderek ağzı aşacak biçimde yükselmesine yönelik bir eğilim olduğunu da düşündürmektedir (Fig. 2). Bunun yanında, en geç buluntumuz olan No. 20'deki bu özellikler tutarlı form gelişimin sonucunda ulaşılmış özellikler olmaktan ziyade sadece söz konusu örneğe ait özellikler de olabilir. Zira bu gelişim diğer örneklerimiz boyunca takip edilmez. No. 18 ve 19'daki kulpların No. 3-5'deki kulplara göre biraz daha yüksek olması tutarlı bir gelişime bağlı olmayabilir. En erken örneklerden No.19'a kadar takip edildiğinde yüzyılın ikinci çeyreğinin muhtemelen başlarından itibaren kâse derinliklerinin artması, içe kıvrık bir ağzın oluşması ve kaideye doğru sivrilen gövde çizgisi gibi değişimler gözlenir. Bu durum siyah firnisli içe kıvrık ağızlı kâselere olan bir öykünme ile ilişkili olabilir. Bunun yanında kaidenin iç yüzünden dibe geçişte yer alan bir set (Fig. 1: 3-4, 11 Fig. 2: 14-15) Attika siyah firnisli seramiğinde genellikle 5. yüzyılın sonlarına ve erken 4. yüzyıla ait bir özellik iken bu kâselerde 4. yüzyılın ilk yarısı boyunca karşımıza çıkar. Tipin kentteki yaygın varlığı kara sektörlerinin kesin olarak terk edildiği 350 civarına kadar kesintisiz olarak takip edilebilir.

İçe Kıvrık Kanca Biçimli Ağız Kenarlı Kâseler (Tip 2)

Figür. 3, 11-12: No. 23-30

Bu tipteki kâselerin temel özellikleri kanca biçimindeki, hafif içe kıvrık ağız kenarlarıdır. Tip 1'deki kâselerdekine çok yakın kaidelere sahiptirler. Bazı örneklerde ağzı aşacak biçimde diyagonal yerleştirilmiş yatay kulp bulunmaktadır. Parçalar halindeki örnekler kesin karar verilmesini engellese de boyutları tek kulplu kullanım için uygundur (Fig. 3). Tüm profil sağlayan örneklerin gösterdiği üzere yükseklikleri 5-6 cm. kadardır. Ağız çapları genellikle 12 ile 14 cm. arasında, kaide çapları da 4.6 ile 5 cm. arasındadır. Dış yüzleri genellikle ağız kenarındaki ince bir bant dışında sadedir. No. 28 önceki tipteki No. 4'ü andıran bezemesi ile bu durumun bir istisnasını sunmaktadır. Ayrıca bu örnekteki firnis/boyanın parlaklığı yerel üretim siyah firnisli seramiklere yakındır. No. 23 ve 27'de iç yüzler, korunduğu kadarıyla, tamamen firnis boyalıdır. Ancak bu parçaların küçük kâse No. 64'e olan çarpıcı benzerlikleri, tondolarının olasılıkla No. 64 gibi rezerve olabileceğini akla getirir (Fig. 16). Diğer tüm örneklerde ise gövde ortasında iki adet yatay bant yer almaktadır (Fig. 11). Hem boyutları hem de bezeme biçimleri itibariyle tüm tipler arasında standartlaşma eğilimin en yüksek olduğu tipi temsil ederler.

Bu çalışmadaki en erken örnek olan No. 23 HBT Sektörü'nde Yapıkatı 1 Evresi'ne ait bir depozitten gelmektedir ve 5. yüzyılın sonlarına aittir. No. 24-26, 28 HBT ve FGT Sektörleri'nde 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen dolgulardan, No. 27 ve 28 ise HBT Sektörü'nün 4. yüzyıl ortasındaki terkinden önceye ait en geç depozitte ele geçmiştir. No. 30 FGT Sektörü'nün terki sonrasında etkin durumda olan ve 4. yüzyılın üçüncü çeyreğinde kullanılan çömlekçi işliğine ait dolgulardan gelmektedir.

Benzer ağız biçimlerine sahip kâseler çeşitli merkezlerdeki Geç Klasik Dönem depozitlerinde bulunabilir.[41] Ağız biçimi ise özellikle geç 6. yüzyıldaki tek kulplu kâseler üzerinde son derece yaygındır (Fig. 19).[42] Benzer ağızlar Khios,[43] Tokra[44] ve bazı diğer merkezlerde de[45] Arkaik

41 Khios'ta Liman Tapınağı Alanı'nda yüzeyden bulunan bir kâse için bkz. Boardman 1967: 60, 165, fig. 113: 817. Tokra için bkz. Boardman ve Hayes 1973: fig. 43: 2414. Kıbrıs için bkz. Salles 1983: fig. 27: 229. Berezan için bkz. Solovyov 1999: fig. 103: 17.

42 Ersoy 1993: pl. 204: 162, pl. 234: 173. Hürmüzlü 1995: lev. 53: 189.

43 Boardman 1967: fig. 71: 146 (kulplar çok farklıdır).

44 Boardman ve Hayes 1973: fig. 13: 2070.

45 Bölgesel ve zamansal farklılığın çok fazla olması benzerliğin rastlantısal olabileceğini düşündürmekle

Dönem'e kadar geri gitmektedir. Karantina Adası[46] ve Miletos'da[47] benzer ağza sahip kâselerin varlığı 5. yüzyıldaki bir devamlılığı akla getirmektedir. Bu ağız biçimi geç 6. yüzyılın Attika üretimi ayaklı tabaklarından[48] alınmış olabilir zira örneğin Klazomenai'da geç 6. yüzyılda bu formun yerel çömlekçiler tarafından taklit edildiği bilinmektedir.[49] Üstelik No. 24-26, 29-30'daki bezeme şeması 6. yüzyıldaki tek kulplu kâseler ve onların 5. yüzyıla sarkan olası ardılları üzerinde son derece yaygındır (Fig. 19).[50] Bu bilgiler ışığında bu tipi oluşturan kâselerin form ve bezeme özelliklerini Geç Arkaik Dönem İonia çömlekçiliğinden almış oldukları ve bunları 4. yüzyılın ortasına kadar korudukları açıktır. Bantlı bezeme tipinin yanında iç yüzün tamamen boyandığı ve dış yüzün No. 23 ve 27'deki gibi ağız kenarındaki ince bir bant dışında sade bırakıldığı tip de Arkaik Dönem geleneğinden aktarılmış olabilir. Bunun yanında No. 28'deki gibi dışta üst yarının boyanması ise bir 4. yüzyıl özelliği olarak forma eklenmiş olmalıdır (Fig. 12). Klazomenai'da geç 5. yüzyıla tarihlenen en erken (No. 23) ve 4. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen en geç dolgulardan (No. 30) gelen buluntuların birbirlerine olan benzerlikleri bu tipin başlangıcından 4. yüzyılın ortasındaki sonuna kadar önemli bir form değişikliği geçirmediğini düşündürmektedir.

Derin Gövdeli ve İnceltilmiş Ağız Kenarlı Kâseler (Tip 3)

Figür 3, 13: No. 31-36

Bu tipi oluşturan kâseler derin çanak biçimli, skyphosları hatırlatan gövdelere ve dik olarak yükselen ya da biraz içe kıvrık inceltilmiş ağız kenarlarına sahiptirler. Tüm profili ile korunan tek örnek olan No. 32'deki halka kaide önceki iki tipte sıklıkla karşılaşılan kaide biçimini tekrar etmektedir. No. 31-32 ve 34 bu tipin çift kulplu olduğunu kesin olarak ortaya koymaktadır. No. 32'de yükseklik 5.8 cm. iken kaidesi eksik No. 36 korunduğu kadarıyla 7.2 cm. yüksekliğindedir. No. 35'deki 9.8 cm. çapındaki ağız ile No. 34'deki 18.7 cm.lik ağız elimizdeki örneklerin alt ve üst sınırlarını belirler. Sadece No. 32'de korunan kaide ise 5.5 cm.lik çapı ile kâse tiplerinde sıklıkla karşılaşılan bir boyutu tekrar eder (Fig. 3). No. 31 ve 32'de iç yüzler tondo dışında tamamen boyalıdır. Dış yüzlerde ise sadece ağız kenarında ince bir bant yer alır (Fig. 13). Dış yüzün bu bezeme biçimi önceki iki tipte de yaygın biçimde kullanılan bir şemayı tekrar etmektedir. No. 36 ise içte ağız kenarında kalın bir bant taşıması ve dışta da ağız kenarında ve gövde ortasında bantlara sahip olması ile bu şemanın dışına çıkar. Bu bezeme tarzının en yakın benzeri ise beraber ele geçtiği No. 20'de bulunabilir.

No. 31 FGT Sektörü'nün 4. yüzyılın başına tarihlenen kuruluş evresine ait bir dolguda, No. 33 ve 34 HBT Sektörü'nde 4. yüzyılın ilk yarısına ait depozit ve dolgularda, No. 35 ise aynı sektörde yüzyıl ortasına yakın tarihli bir depozitte ele geçmiştir. No. 36 FGT Sektörü'nde anakaranın yüzyıl ortasındaki terki evresine ait enkazda bulunmuştur.

Arkaik Dönem skyphoslarını yakından hatırlatan (Fig. 18) genel gövde biçimleri ve bant bezemeleri ile bu tipi oluşturan kâseler, diğer merkezlerdeki Geç Klasik Dönem dolgularından gelen buluntular arasında fazla yaygın gibi görünmemektedir.[51] Bunun yanında bu tip Klazomenai'da Arkaik Dönem'in en yaygın içki kâselerinden olan bantlı kâselere form ve bezeme açısından

birlikte Pylos'tan Geometrik Dönem'e ait bir kâse için bkz. Coleman ve Abramovitz 1986: ill. 4: B 35.

46 Güngör 1994: şek. 48: 184 ve 186, şek. 49: 192-194, şek. 50: 195, şek. 51: 200.

47 Voigtländer 1982: abb. 24: 147, abb. 39: 241.

48 Form için bkz. Sparkes ve Talcott 1970: 138-141, fig. 9, pl. 35: 957-989; Lynch 2011: 262-264, öz. fig. 117: 142-144. Attika ithalleri Klazomenai'ın Geç Arkaik Dönem tabakalarında ele geçmiştir. Bkz. Ersoy 1993: pl. 194: 106, pl. 205: 100, pl. 111: 194, pl. 113: 1777.

49 Hürmüzlü 1995: 110-111, lev. 54: 203-203; Hasdağlı 2012: 125, fig. 3: 4. Ayrıca Ephesos'tan benzer bağlantıyı akla getiren bir örnek için bkz. Kowalleck 2008: 84, taf. 21: GrK 111.

50 Bu bezeme şeması özellikle geç 6. yüzyılda yaygındır ancak daha erken örnekler de vardır. Bkz. Ersoy 1993: 373-374, pl. 156: 429, pl. 111: 194, pl. 113: 177, pl. 135: 179, pl. 136: 186-193, pl. 139: 185, 187, pl. 161: 168-170, Pl. 175: 160, pl. 190: 182, pl. 204: 162, pl. 234: 171-173, pl. 238: 166-175, pl. 262. 181 ve 183, pl. 282: 513-516. Hürmüzlü 1995: lev. 53: 192 ve 197; Güngör 1994: şek. 47: 181 ve 183, şek. 48: 184 ve 188; Güngör 2004: fig. 15: b.

51 Halikarnassos Maussolleionu A Depoziti'nden gelen ve özellikle No. 32 ve 35 ile benzer bir örnek için bkz. Vaag et al. 2002: pl. 2: A 26.

büyük yakınlık gösterir.[52] Khios[53] ve Miletos[54] gibi merkezlerdeki Geç Arkaik Dönem ve 5. yüzyıl tarihli skyphoslar arasında oranları açısından bizim örneklerimize yaklaşmış örnekler bulunabilir. Bu tip çok açık biçimde İonia ve Klazomenai'daki Geç Arkaik Dönem çömlekçiliğinin takipçisidir ve olasılıkla 5. yüzyıl boyunca varlığını sürdürmüştür. FGT Sektöründeki bir enkaz dolgusundan gelen No. 36 Klazomenai'daki varlıklarının 4. yüzyıl ortasına kadar devam ettiğini kanıtlamaktadır. Elimizdeki buluntuların kronolojik dizini No. 36'daki kalın cidar, diyagonal olarak yükselerek ağzı aşan kulplar ve daha büyük boyut gibi özelliklerin geç evrede ortaya çıkmış olabileceğini düşündürmektedir. Yine de bu örnek bir tarafa bırakılırsa elimizdeki diğer örneklerde kayda değer bir form gelişimi izlemek zordur.

Dışa Meyilli Ağız Kenarlı Kâseler (Tip 4)

Figür: 4: No. 37-39

Bu başlık altındaki kâselerin en karakteristik unsurları dışa meyilli ağız kenarlarıdır. Gövdeler sığdır ve ağzın dışından kaideye tek bir kıvrımla uzanır. No. 37 ve 39'daki halka kaideler önceki tiplerdeki kaideleri tekrar eder ancak elimizdeki hiçbir örnekte kaideden dibe geçişte sert bir set korunmamıştır. Bu iki kâse oldukça geniş boyutta korunmuş olmalarına rağmen kulba ait bir iz yoktur. No. 37 ve 39 yaklaşık 5 cm.lik yüksekliğe sahip olup ağız çapları 13 cm., kaideler 5cm. civarındadır. İç yüzler tondo dışında tamamen boyalı iken ağzın dışında birer bant yer alır (Fig. 4).

No. 37-39 FGT Sektörü'nde kuruluş evresine ait dolgulardan gelmektedir ve bu tipler HBT Sektörü'nde neredeyse hiç temsil edilmezler. Genel gövde oranları farklı olsa da Klazomenai'daki Geç Arkaik Dönem tek kulplu kâselerindeki en yaygın ağız tipi[55] No. 37-39'da karşımıza çıkan dışa meyilli ağızlardır ve bu durum Karantina Adası buluntularında da devam etmektedir.[56] Bu örnekler genellikle FGT sektöründeki erken 4. yüzyıl dolgularında ele geçmekte olup daha geç tarihli dolgularda yaygın gibi görünmemektedir.

Yuvarlatılmış Ağızlı ve Açılı Gövdeli Kâseler (Tip 5)

Figür 4. No. 40-44

Bu başlık altında toplanan kâseler büyük bir çeşitlilik göstermektedirler ve bu kategoride basitçe yuvarlatılmış ağız kenarları temelinde bir araya getirilmişlerdir. No. 40-44'deki ağız kenarları basitçe yuvarlatılmış biçimdedir. Gövde ortasında belirgin bir kırılma bulunur. Sadece No. 41'de korunan belirgin, hafif ve nispeten yüksek halka kaide önceki tiplerde karşılaşılan geleneksel kaide tipinden uzaklaşmıştır. No. 43 ve 44'de korunan kulp başlangıçları bu örneklerin tek ya da çift yatay kulplara sahip olabileceğini göstermektedir. No. 41'in yüksekliği 4.3 cm.dir. Korunan en dar ağız 11.4 cm. ile No. 41'de iken en geniş ağız da 15.2cm. ile No. 42'dedir. No. 40-44'de ise sadece ağzın içinde bant bulunur. No. 43-44'de ayrıca gövde ortasında Tip 2 kâseleri hatırlatan biçimde iki bant yer alır. Dış yüzler ise ağız kenarındaki bant ya da damla dışında rezervedir (Fig. 4).

No. 41 FGT Sektörü'nde 4. yüzyılın ikinci çeyreğine ait bir dolgudan, No. 42 ise aynı sektörde yüzyılın üçüncü çeyreğindeki çömlekçi yapısına ait dolgulardan gelmektedirler. Bantlı örnekler No. 43 ve 44 ise HBT ve FGT Sektörleri'nde anakaranın yüzyıl ortasındaki terkinden hemen önceye ilişkin dolgularda ele geçmişlerdir. Bu tipteki basit yuvarlatılmış ağızlar 4. yüzyıl kontekstlerinde çok sayıda paralel bulabilir.[57] No. 43-44 bantlı gövdeleri ile Tip 2'yi hatırlatır ancak daha basit ağızlara sahiptirler. No. 42'deki kalın cidar ve nispeten büyük boyut genellikle geç örneklerde karşılaşılan özelliklerdir. Bunun

52 Ersoy 1993: 373-378, pl. 22: 394, pl. 25: 395, pl. 49: 300-302, pl. 71: 299, pl. 108: 43, pl. 110: 138, pl. 133: 139, pl. 135: 147-149, pl. 138: 145, pl. 143. 146, pl. 174: 120-122, pl. 175: 123-124, pl. 197: 144, pl. 203: 119, pl. 206: 132, pl. 215. 140, pl. 225. 131 ve 141, pl. 252: 142, pl. 293. 151, pl. 316. 154; Ersoy 2004: fig. 17: d, f, g; Güngör 1994: 43-49, şek. 40-42: 139-151; Güngör 2004: fig. 15: c, d.

53 Boardman 1967: fig. 83: 449.

54 Pfrommer 1985: abb. 6 (Geç Arkaik Dönem), abb. 5 (5. yüzyıl ilk yarısı).

55 Ersoy 1993: 378-380, pl.113: 177, pl. 116: 176, pl. 136: 186, 192-193, pl. 139: 185, 187-188, pl. 161: 168-170, pl. 175: 159, 161, pl. 238: 166, 167, 174, pl. 282: 515, pl. 308: 197; Hürmüzlü 1995: 108, lev. 53: 195-196.

56 Güngör 1994: şek. 47: 176-180, şek. 48: 185-188, şek. 49: 189-191, şek. 52: 205-208.

57 No. 41 için bkz. Voigtländer 1982: abb. 24: 141 (Miletos); Heimberg 1982: taf. 11: 197, 206, 207 (Boiotia Kabirion).

yanında tipin geneli için belirgin bir form gelişiminden söz etmek güçtür. Eğer No. 43 ve 44'ün buluntu yerleri yanıltıcı değilse bantlı bezeme şemasının nispeten geç bir gelişme olduğu öne sürülebilir ancak bu bezemenin kökeninin Arkaik Dönem'e geri gitmesi bu durumun rastlantısal olduğunu düşündürür.

Dik Ağızlı, Kalın Cidarlı ve Bezemesiz Tek Kulplu Kâseler (Tip 6)

Figür. 4: No. 45-49

Bu kâselerde içe meyilli, dışa meyilli ya da basitçe yuvarlatılmış ağız kenarları olabilir. Gövde, orta kısmında sert bir dönüş yaparak ağza dik olarak yükselir. Cidarlar önceki tiplere göre daha kalın hamur da nispeten daha kabadır. Tek yatay kulp diyagonal olarak ağzı aşan yapıdadır. Hiçbir örnekte kaide korunmamıştır. No. 48'deki 14 cm.lik ağız çapı ve No. 49'daki 9.8 cm.lik ağız çapı alt ve üst sınırları belirler. Genel özellikleri ile bir önceki tipe oldukça yakın olmalarına rağmen hiçbir örnekte boya kalıntısı yoktur. İç ve dış yüzeyler ince bir krem astar ile sıvalıdır (Fig. 4).

Basit gövde biçimleri ve bezeme taşımamaları nedeniyle diğer merkezler ile yapılan karşılaştırmalar yanıltıcı olabilir. Yine de diğer merkezlerdeki benzerlerinin genellikle 4. yüzyıla tarihlendiğini belirtmek gerekir.[58] Elimizdeki örneklerin tamamı FGT Sektörü'nde anakaranın yüzyıl ortasındaki terki ile ilişkili enkaz dolgularından gelmektedir. Daha erken dolgularda fazlaca temsil edilmezler. Bazı şüpheli erken örnekler varsa da söz konusu enkazdan önce yaygın değildirler. Tipin HBT Sektörü'nde neredeyse tamamen kayıp olması da olasılıkla KG 10 Sokağı enkazının HBT Sektörü dolgularından biraz daha geç olması ile uyumlu bir durumdur.

Siyah Firnisli Formları Taklit Eden Kâseler (Tip 7)

Figür: 5, 14: No. 50-53

Klazomenai'daki kazılarda açığa çıkan bazı örnekler yukarıda ele alınan tiplerden hiçbirine dâhil edilemezler. Söz konusu kâseler biçim özellikleri bakımından dönemin siyah firnisli seramiklerine çarpıcı benzerlikler taşımalarına rağmen Attika seramiklerinde ya da onların yerel taklitlerinde karşılaşılan siyah firnise sahip değildirler. Bu kâselerde kullanılan firnis/boya parlak, yarı parlak ya da donuk siyah firnisten ziyade ince ve mat bir yapıda olup yerel üretim kâselerde kullanılan ile aynıdır.

Bu başlık altındaki kâseler biçimsel özellikleri açısından homojen bir grup değildir. Bir başka özellikleri de sayısal açıdan oldukça az olmalarıdır. Biçimsel olarak siyah firnisli seramiklere öykünmüş olmakla birlikte parlak siyah firnis taşımamaları ve kısmen boyalı olmalarından dolayı onlardan uzaklaşırlar. Bu çalışmada siyah firnisli seramiklere benzerlikleri göz önüne alınarak bir araya getirilmişlerdir.

FGT Sektöründeki kuruluş evresine ait bir dolgudan gelen No. 50 yayvan gövdesi ve biraz yukarı yerleştirilmiş olmalarına rağmen, kulpları ile Attika üretimi Tip B kylikslere ve ayaksız kylikslerin geç örneklerine çarpıcı bir benzerlik taşır (Fig. 5).[59]

HBT Sektörü'nde 4. yüzyılın ikinci çeyreğinin başlarına tarihlenen bir dolgudan gelen No. 51 dibi dışında tamamen ince ve mat bir siyah firnis boya ile kaplıdır. No. 51 hem biçimsel açıdan hem de üzerindeki boyanın niteliği açısından Attika siyah firnisli seramiğini en yakından taklit eden vazodur. Üstelik vazonun tamamen siyah renkteki genel etkisi ve diğer yerel üretim kâse tiplerinden farklı olup Attika örneklerine yakın halka kaidesi de bu bağlantıyı kuvvetlendirmektedir (Fig. 5, 14). Attika siyah firnis seramiğinin tek kulplu kâse formu[60] Klazomenai,[61] Troia,[62] Ephesos,[63] Thasos[64] ve diğer bazı merkezlerde[65]

58 McPhee ve Pemberton 2012: fig. 39: VI-77, fig. 40: VI-79, VI-81, VI-84, VI-86.

59 Sparkes ve Talcott 1970: fig. 4: 432 (Tip B, 500-480), 433 (Tip B, Geç 5. Yüzyıl), fig. 5: 513 (Ayaksız, 400-375), 515 (Ayaksız, 400-375)

60 Sparkes ve Talcott 1970: fig. 8: 757 (yak. 375), 759 (375-350); Knigge 2005: abb. 42, taf. 129: 801 (Bau Z Tabaka 3); Rotroff ve Oakley 1992: fig. 23, pl. 56: 303 (375-350); Rotroff ve Camp 1996: fig.10: 2. Knossos için bkz. Sackett ed. 1992: 94-95 ve pl.77: 1 (4. yüzyıl ilk yarısına ait H Depoziti). Korinth için bkz. McPhee ve Pemberton 2012: fig. 70: C-1937: 495. Ayrıca bkz. *CVA* Sweden 4, 62, fig.150, pl. 30. 9

61 Hasdağlı 2018: 112-113, fig. 9: c.

62 Berlin 2002: 138, pl. 11: 52-59 (Depozit 3).

63 Scherrer ve Trinkl 2006: 96, taf. 28: 179; Kowalleck 2008, taf. 21: GrK 114.

64 Blondé 1989: 496, 510, fig. 7. 42 (Attika ithali) ve fig. 11: 117 (yerel).

65 Örneğin bkz. Cambitoglou et al. 2001: fig.65: 9. 93 ve 9. 99 (Torone). Olynthos için öz. Bkz. Robinson

yerel atölyeler tarafından taklit edilmiştir. Ancak Klazomenai'daki seyreklikleri olasılıkla pazarda başarı kazanmayan denemeler olarak kaldığını düşündürmektedir.

HBT Sektörü'nde 4. yüzyılın ikinci çeyreğine ait bir dolgudan gelen No. 52 korunduğu kadarıyla biçimsel olarak Attika siyah firnis seramik repertuarının yaygın formlarından biri olan dışa çekik ağızlı kâselere benzemektedir (Fig. 5).[66] Bununla birlikte onlardan daha mat ve ince firnis boyası ve dışta gövde altının rezerve bırakılması ile ayrılır ki bu bezeme şeması Tip 1 kâselerde yaygın olan bir uygulamadır.[67] HBT Sektörü'nde Roma Dönemi'ne tarihlenen bir dolgudan gelen ancak orijinalde 4. yüzyılın ortasından erken ait olması gereken No. 53 ise Klazomenai yerel siyah firnisli seramik repertuarının en yaygın formu olan ince kuşaklı kâseleri taklit etmektedir[68] ancak onlardan ince boyası ve dışta gövde altının rezerve bırakılması ile ayrılır (Fig. 5). Bu başlık altındaki örnekler yerleşimde oldukça seyrek ele geçen tipleri temsil etmektedirler.

Küçük Kâseler

Figür. 5-6, 15-17: No. 54-92

Küçük kâseler ile Klazomenai'daki tüm yerleşim alanlarında son derece yoğun biçimde karşılaşılmaktadır. Bu kâseler hamur ve boya özellikleri açısından daha büyük boyutlu kâselere oldukça yakındır. Ağız kenarları genellikle daha büyük kâselerdeki temel biçimleri (yuvarlatılmış, inceltilmiş, içe meyilli, dışa meyilli, dışa çekik vs) tekrar etmektedir ancak onlardan düz dipleri ile ayrılırlar. Disk biçimli diplerin bazısı merkeze doğru hafifçe yükselmektedir. Çoğu örneğimiz kulpsuzdur ancak bazılarında (örneğin No. 61 ve 65) diyagonal biçimde ağzı aşarak yükselen tek bir yatay kulp bulunabilir (Fig. 5). Özellikle FGT Sektörü'nde yerleşimin son evresine ait bir dizi örnekte ise (No. 70-88) çift kulp bulunur. Birçok örnek 2.5 cm. civarında bir yüksekliğe ve 3.5-4.5 cm. arasında dip çapına sahiptir ancak ağız çapları değişkenlik gösterebilir.

HBT Sektörü'nde 5. yüzyılın sonuna tarihlenen bir depozitten gelen No. 54 ve Roma Dönemi dolgusunda bulunan No. 55 diğer örneklerden tamamen siyah firnis boya ile kaplı olmaları ile ayrılmaktadırlar (Fig. 5, 15). Bu kâselerde oluşturulan görsel etki geç 5. yüzyılın Attika siyah firnisli tuzluklarına yakındır[69] ancak küçük kâseler için yaygın olmayan bu uygulama 4. yüzyıla ait örneklerde tekrar edilmez.[70]

No. 56 ve 57'de ağız kenarları içe meyilli, No. 58'de basitçe yuvarlatılmış,[71] No. 59'da dışa çekik,[72] No. 60 ve 61'de dışa meyilli[73] ve No.

1950: pl.215: 691 ve 703. Histria için bkz. Alexandrescu 1972: fig. 8: 2-3; Alexandrescu 1978: fig. 29: 777 ve 789.

66 Örneğin bkz. Sparkes ve Talcott 1970: fig. 8: 802 ve 803. Samos için bkz. Technau 1929: abb. 32: 8.

67 Gordion'da F. A. Winter tarafından 350-275 arasına tarihlenen bir dizi ithal siyah firnisli kâsede dışta gövde altının rezerve bırakılması karakteristik bir uygulamadır. Bkz. Winter 1984: 127-135, fig. 5: 42-47. Sardis'te Hellenistik Dönem'in yaygın 'kısmen firnisli' seramikleri arasında yer alan ancak 4. yüzyıl kadar erken olabilecek bir dizi kâse nispeten karşılaştırılabilir vazolardır. Bkz. Rotroff ve Olivier Jr: 2003, 24-25, pl. 10: 50-52. Bu tip bir kâse için ayrıca bkz. Technau 1929, abb. 33: 1. Bkz. Diğer merkezlerdeki benzer profile sahip bir kâse için ayrıca bkz. Voigtländer 1982: abb. 24: 142 (Hellenistik).

68 İnce kuşaklı kâseler için bkz. Hasdağlı 2010b: 63vd özellikle bkz 74, no. 28; Hasdağlı 2018: 106-108, fig. 4.

69 Sparkes ve Talcott 1970: pl. 34, fig. 9: 913 (430-400) ve 914 (425-400); Knigge 2005: taf. 65, abb. 46: 173 (Bau Z Tabaka 1). Alonnesos Batığı'ndan bir dizi örnek için bkz. Hadjidaki 1996: fig. 23. Nymphaion için bkz. Cistov ve Domzalski 2002: fig. 10. 5. Atina Agorası'nda gerçek minyatür kâseler de bulunur. Bkz. Sparkes ve Talcott 1970: pl. 45: 1393 (500 civarı).

70 Benzer profilde ve(ya) boyalı örnekler genellikle 5. yüzyıldan daha geç değildir. Boyalı örnekler için bkz. Blegen et al. 1964: 148, fig. 18 (Korinth). No. 54-55 ve 57'ye yakın profilde sade örnekler için bkz. Boardman 1967: fig. 781 (Khios Emporio, ATC Period II); Blondé 1985: fig. 25: 196-197 (Thasos); Artzy ve Lyon 2003: fig. 1: 4-5, 9 (Ma'agan Mikhael Batığı); Heimberg 1982: taf. 14: 272-277 (Boiotia Kabirion).

71 No. 57-58'deki basitçe yuvarlatılmış ya da içe meyilli ağız tipinin hatta No. 54-61, 89-92'deki kâselerin genel gövde oranları 6. yüzyıla ait örneklerde de paraleller bulabilir. Örn. bkz. Isler 1978: beil. 3, taf. 50: 151-152 (6. yüzyılın ikinci çeyreği). Bu tipin basit ve işlevsel formu Arkaik Dönem'den beri fazlaca değişmemiş gibi görünmektedir.

72 No. 56 ve 59'a yakın örnekler için bkz. Robinson 1950: pl. 215:684 (Olynthos). No. 59 için ayrıca bkz. Voigtländer 1982: abb. 23: 137 (Miletos).

73 No. 61'deki tip 5. ve 4. yüzyıl kontekstlerinde oldukça yaygındır. Bkz. Sparkes ve Talcott 1970: pl. 31: 772, 774 (425-400, siyah firnisli ve halka kaidelidirler), *Lindos I*, 2586 (Rhodos), Carlson 2003: 592, fig. 16 (Batıkta benzer kâselerin 9 adet büyük boyutlu örneği amphora yığınında 9 adet küçük boyutlu örneği ise batığın çeşitli yerlerinde bulunmuştur. Bunların üçünün amphoralar içerisinde ele geçmiş olması ayrıca dikkat

62 ve 63'de ise inceltilmiş sivri biçimdedir (Fig. 5).[74] Bu ağız kenarları açıkça daha büyük boyutlu kâselerdeki ağız tiplerini tekrar etmektedir. Her ikisi de HBT Sektöründeki 4. yüzyılın ikinci çeyreği dolgularından gelen No. 64 ve 65 kanca biçimli içe kıvrık ağızlarıyla büyük boyutlu örneklerinin minyatür ve düz dipli birer kopyasıdır (Fig. 5, 15). Özellikle No. 64 bezemesi açısından da No. 23 ve 27 ile oldukça yakındır.[75]

No. 66-69 ağız kenarlarının dışa çekik olması yanında belirgin bir halka kaideye sahip olmaları ile de önceki örneklerden farklılaşırlar (Fig. 5). No. 66 dip kısmı hariç tamamen boyalı, No. 67 sade, No. 68-69 ise içte ve dışta kısmen boyalıdırlar. Ağız biçimleri ve genel oranları Attika siyah firnis seramiğinin dışa çekik ağızlı kâselerine öykündüklerini ve onların küçük birer çeşitlemesi olarak üretildiklerini düşündürmektedir. Bu düşünceyi destekleyen bir diğer özellik ise No. 67 ve 69'un dip kısımlarında yer alan konik çıkıntıdır. Bu özellik Attika siyah firnisli seramikte 380 civarında ortaya çıkan bir uygulamadır[76] ve Klazomenai'daki başka hiçbir kâse tipinde bulunmaz; yerel üretim siyah firnisli seramiğe uygulanması da 4. yüzyıl ortası civarında gerçekleşmiştir.[77] FGT Sektörü'nde 4. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenen karışık bir dolguda ele geçen No. 67 bir yana bırakılırsa elimizdeki örneklerin tamamı diğer merkezlerdeki verilerle uyumlu şekilde yerleşimin 4. yüzyıl ortası civarına tarihli en geç dolgu ve enkazlarından gelmektedirler.[78]

FGT Sektöründeki ızgara planlı yerleşimdeki bir mekânın tabanından gelen bir dizi örnek, bulunu bütünlüğünün bozulmaması için bu çalışmaya önceki örneklere göre daha geniş boyutta dâhil edilmiştir. Söz konusu mekân (3D1) başlangıçta *prostas* planlı olarak tasarlanan ancak daha sonra bu plandan uzaklaşan bir konuttun güneydoğusunda yer almaktadır. Bilindiği üzere Klasik Dönem'deki *prostas* planlı konutlarda merkezde yer alan açık avlunun güneyinde yer alan mekânlar genellikle işlik, ahır, depo gibi ikincil işlevlerle kullanılmışlardır.[79] Yaklaşık 2x2.5m. boyutlarındaki mekânın küçük taşlardan ve sıkıştırılmış topraktan elde edilen taban düzlemi üzerinde çok sayıda küçük kâse ve küçük oinokhoe in-situ durumda açığa çıkmıştır (Fig. 6). Bu vazolar dışında işlevi tam olarak anlaşılamayan pişmiş toprak bir disk, metal kaşık gibi nesneler de aynı düzlemde ele geçmiştir. Bu çalışmaya alınan küçük kâseler (No. 70-92) ve küçük oinokhoelerin (No. 93-98) tamamı söz konusu mekânın taban düzleminde bulunmuştur. Mekânın işlevi açık olmamasına rağmen hem buluntu grubunun varlığı hem de doğu duvarına yaslanan bir seki ya da sokağa olan komşuluğu gibi özellikleri nedeniyle işlik hatta dükkân olarak kullanılmış olma olasılığı bulunmaktadır.[80]

Çok sayıda kâse biçimsel olarak birbirlerine büyük yakınlık göstermektedirler. Çift kulplu ve basitçe inceltilerek yuvarlatılmış ağız kenarlıdırlar; dipler genelde düzdür ancak No. 71 ve 72 gibi az sayıda örnekte hafifçe yükseltilmiş yalancı halka kaideler bulunur. Kulplar vazonun ince cidarına uyumsuz derecede kalın ve kabadır. Ağız gövdeden bir kırılma ile dik olarak yükselebileceği gibi (örneğin No. 70-71, 73) dipten ağza tek bir dışbükey kavisle uzanarak ağza içe kıvrık bir etki de verebilir (örneğin No. 81 ve 83). İlk gruptaki örneklerin bir kısmında gövdenin üst yarısındaki dışbükey kavis alt yarıdaki içbükey kavis ile karşıtlık yaratır ki bu durum bazı örneklere çift profilli bir gövde kazandırmaktadır (örneğin No. 70-71) üstelik No. 73'deki daraltılmış dip bu çift profil etkisinin daha da vurgulanmasına neden olur (Fig. 6, 17). Hiçbir örnekte boya izi bulunmaz ancak yüzeyler sıklıkla ince bir krem astar ile sıvanmıştır. Bu kâselerdeki hamur da diğer gruplara göre nispeten biraz daha

çekicidir).

74 No. 62 için bkz. von Graeve 1987: abb. 4: 15 (Miletos, 7. yüzyılın ilk üçlüğü). No. 63 için bkz. Blondé 2007: pl. 15: 5 (Thasos).

75 No. 64 ve 65 form açısından benzer örnekler için bkz. Voigtländer 1982: abb. 39: 240 (Miletos, 6./5. yüzyıl); Ivanov 1963: об. 75: 445 (Apollonia).

76 Attika seramiğinde bu özellikle ilgili olarak bkz. Sparkes ve Talcott 1970: 110-112, 118-119, 129.

77 Hasdağlı 2018: 109.

78 Nispeten benzer tarzda üretilmiş örnekler için bkz. Knigge 2005: abb. 41, taf. 119: 677 (Bau Z Tabaka 3); Heimberg 1982: taf. 14: 296 (Boiotia, Kabirion).

79 Prostas ev planı için öz. Bkz. Hoepfner ve Schwander 1994: 323.

80 N. Aytaçlar ayrıca bu taban altında yer alan ve mekânın dışına drene edilen *in-situ* bir pres taşı olduğunu da belirtmektedir. Bu durumda mekânın olası işlik ve(ya) dükkân işlevi yapının daha erken evresi için de geçerli olmaktadır. Bu konu ve mekânın geniş boyutlu bir değerlendirmesi için bkz. Aytaçlar 1998: 85-88. Mekânın stratigrafisi için ayrıca bkz. Özbay 2006: 205-208.

kaba ve katkılıdır. Boyutlar ise büyük farklılık göstermektedir. Örneğin 5.3 cm. yükseklik ve 10.2 cm. ağız çapı ile No. 71 minyatür bir vazo olmaktan çok küçük boyutlu bir kâse olarak değerlendirilmelidir. En küçük örnek ise 2.1 cm.lik yüksekliği ve 5.6 cm.lik ağız çapı ile minyatür kâse No. 88 ile temsil edilir. Örnekler beraberce ele alındığında yüksekliklerde bir standardizasyon olmadığı ağız çaplarının ise genellikle 10 ve 6 cm. civarında yoğunlaştığı dikkati çeker; kaideler ise genellikle 3.2-4.4 cm. arasındadır.

Bu kâseler FGT Sektöründeki yüzyıl ortalarına yakın tarihli evre öncesinde Klazomenai'da güçlükle bulunmaktadırlar; HBT Sektörü'nde de çok nadirdirler.[81] Mevcut diğer örneklerin çoğu da yerleşimin terkine ait sokak enkazlarından ele geçmiştir.[82]

Yukarıdaki grup dışında gövdelerinde keskin bir profil bulunan ve olasılıkla orijinalde hepsi tek kulplu olan No. 89-92[83] de buluntu grubunun bir parçasıdır. Bunlardaki gövde ve hamur özellikleri minyatür kâseler No. 56-61'i yakından takip etmektedir.

Kâse olmamalarına rağmen buluntu grubun bütünlüğünü bozmamak için bu çalışmaya dâhil edilen yonca ağızlı küçük sürahilerin (No. 93-98) Klazomenai'da ele geçen diğer örnekleri özellikle 4. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenen dolgu ve depozitlerden gelmektedir.[84]

Sonuç

Klazomenai'da 1979'dan bu yana devam eden kazı çalışmaları sayesinde Geç Klasik Dönem'e ait çok sayıda kâse, mimari kontekstlerle ilişkili biçimde ve ithal Attika seramiği sayesinde iyi tarihlenen dolgularda açığa çıkmıştır. Hamur ve firnis/boya nitelikleri açısından yerleşimdeki diğer seramik gruplarıyla büyük yakınlık taşıyan kâseler büyük olasılıkla yerel olarak üretilmişlerdir. Kırmızı figürlü ve siyah firnisli kaliteli vazolar ve kaba hamurlu arasında kalan kâseler bu özellikleri ile yarı kaliteli masa kapları arasında yer alırlar ve Klazomenai Geç Klasik Dönem tabakalarında ele geçen en büyük buluntu gruplarından birini oluşturmaktadırlar. Bu çalışmada ele alınan kâseler (küçük örnekleri ayrı tutularak) yedi alt kategoride incelenmiştir. Bunlardan en yoğun buluntu sunan ilk üç tip mevcut buluntu grubunun en büyük kısmını oluşturur. Her üç tip de Geç Klasik Dönem kontekstlerinde açığa çıkmış olmalarına rağmen form ve bezeme özellikleri açısından Klazomenai'ın Geç Arkaik Dönem seramik geleneğiyle çok büyük bağlantı içerisindedirler. Özellikle 6. yüzyılın yaygın masa kapları arasındaki bantlı kâseler ve tek kulplu kâseler temel özelliklerini en geç olarak 5. yüzyılın sonlarında bu kâselere aktarmış gibi görünmektedir. Klazomenai kâseleri en sık biçimde Khios ve Miletos gibi diğer İonia Kentleri'nde benzerlerini bulmaktadır. Bu merkezlerde de Geç Klasik Dönem tipleri ile Geç Arkaik Dönem kâseleri arasındaki bağlantı söz konusudur. Klazomenai kâselerinin özellikle Khios'dan gelen örneklere olan yakın benzerliği Geç Klasik Dönem'in gündelik seramiğinde bazı bölgesel genel eğilimleri düşündürmekle birlikte diğer merkezlerdeki çağdaş buluntu kümeleri içerisinde Klazomenai

81 Hasdağlı 2010a: 424, şek. 71: Yük 46. Formun küçük örnekleri de HBT Sektörü'nde ancak alanın 4. yüzyıl ortasındaki terkinden önceki son dolgularda ve az sayıda ele geçmiştir. Bkz. Hasdağlı 2010a: 428-429, şek. 73: MinK 18-20.

82 Diğer merkezlerdeki benzerleri genellikle 4. yüzyıl içlerine tarihlenen depozitlerden rapor edilmektedir. Bkz. Boehlau ve Schefold 1940: abb. 63: k (Larissa); Boardman ve Hayes 1973: fig. 43: 2407, 2409, 24011 (Tokra, sonuncusu adak depozitinden gelmektedir); Ivanov 1963: taf. 118, об. 89: 611 (Apollonia); Heimberg 1982: taf. 19: ör. 417, 420 (Boiotia Kabirion); McPhee ve Pemberton 2012: fig. 22: IV – 55-58 (Korinth, kısmen firnisli kâseler). Özellikle No. 70-78 için bkz. Salles 1983: fig. 25: 205. Yakındoğu'daki Hellenistik Dönem merkezlerinde benzer küçük kaseler bilinmektedir. Bunun yanında bu kâselerin basit ve temel biçimleri doğrudan ilişkili olmalarını bir zorunluluk olmaktan çıkartır. Bkz. Oates ve Oates 1958: 143, pl. XXIII. 30-31 (Benzer kâseler Nimrud Hellenistik Dönem tabakalarında çok yaygındır); Crowfoot et al. 1957: 223-225, fig. 38: 6-8 (Samaria, Hellenistik Dönem).

83 Blondé 1985: fig. 25: 196-197, 201.

84 Klazomenai'daki en yoğun buluntu grubu HBT Sektöründeki bir su kuyusunun yüzyıl ortası civarındaki kapatma dolgusundan rapor edilmiştir. Bkz. Hasdağlı 2012: 134-135, fig. 7: 49-52. Atina Agorası'ndaki küçük oinokhoeler genellikle siyah firnislidir ve oranları açısından yakın örnekler değildir. Bkz. Sparkes ve Talcott 1970: pl. 45: 1367-1376. Olynthos örneklerinin de çoğu firnisli vazolardır. Gövde oranları açısından karşılaştırılabilir vazolardır. Bkz. Robinson 1950: pl. 152-155, 159, 165-166: 286, 291, 297, 298, 295 (kaburga gövdeli), 391, 384, 386, 321, Robinson 1933, pl. 164, 166, 170-171: 695, 724-725, 788, 795, ayrıca firnissiz bir örnek için bkz. pl. 165: 712. Histria için bkz. Condurachi 1966: pl. 74: XXIII, 4.

örneklerinin birebir benzerlerini bulmak güçtür. Klazomenai özelinde Geç Klasik Dönem kâselerinin büyük kısmını yeni tipler değil ancak Geç Arkaik Dönem geleneklerine bağlılığını sürdüren tipler oluşturmaktadır. Bu gruptaki yeni uygulamalar en belirgin biçimde ise Tip 1'ni dış yüzünün kısmen boyanması ile sınırlı gibi görünmektedir. Tip 4 için de form ve bezeme açısından benzer bir durum söz konusudur. Tip 5 ve Tip 6 ise açılı gövdeleri, firnis/boya damlalarla bezenmeleri veya tamamen bezemesiz olmaları gibi özellikleri ile Geç Klasik Dönem'e ait yeni tiplerdir. Bu örnekler genellikle ilk üç tipe göre daha geç tarihli kontekstlerden ele geçmektedir. Klazomenai kâseleri çağdaşları olan Attika ithal seramiğinden de etkilenmişlerdir. Attika seramiğinin tek kulplu kâselerinin içe meyilli ağızları ve kaideden dibe geçişteki set gibi biçimsel detay özellikleri ya da içe kıvrık ağızlı kâselerdeki gövde profili gibi genel oransal unsurları Klazomenai yerel üretim kâselerini etkilemiş gibi görünmektedir. Üstelik Tip 7 gibi tamamen Attika siyah firnisli seramiğinin etkisi altında üretilmiş kâseler de vardır. Bununla birlikte bu kâseler ilk üç tipe göre çok daha sınırlı oranda üretilmiş ve kullanılmıştır. Üstelik bazı örneklerde (No. 19 ve 28) kullanılan firnis/boyanın kalitesinin yerel üretim siyah firnisli seramiklere oldukça yakın olması da bu iki grubu üreten çömlekçilerin etkileşim halinde bulunduklarını düşündüren bir başka işarettir. Geç Klasik Dönem'in içe kıvrık ağızlı kâse ya da ekhinus kâse gibi diğer merkezlerdeki yaygın tipleri ise Klazomenai'da fazla rağbet görmemiş gibidir. Klazomenaili çömlekçiler büyük çapta Geç Arkaik Dönem'den beri süregelen form ve bezeme alışkanlıklarına bağlı kalmışlar ve yeni uygulamaları sınırlı miktarda denemişlerdir. Yeni uygulamaların ve tiplerin yaygınlık kazanması ancak 4. yüzyılın ilk yarısının sonlarına doğru kayda değer bir ivme kazanmıştır. 4. yüzyılın ortalarında kentteki yerleşimin Karantina Adası'na taşınması ile verilerimiz kesilir. Küçük kâseler, genel bir uygulama olarak düz dipli olmaları dışında, daha büyük boyutlu kâselerdeki form ve bezeme biçimlerini tekrar ederler. Bu kâseler konut alanlarında ele geçmişlerdir ve normal boyutlu kâselerin küçük taklitleridir.

Teşekkür

Bu çalışmayı yapmama izin veren hocam Prof. Dr. Yaşar Ersoy'a içtenlikle teşekkür eder ve meslek hayatımın her aşamasında değerli görüşleri ile beni aydınlatan, geçtiğimiz Mayıs ayında kaybettiğimiz hocam Prof. Dr. Güven Bakır'ı saygıyla anarım. Ayrıca doktora tezi ve yayınlarında kullanmış olduğu buluntuları bu çalışmada tekrar ele almama izin veren, çalışmanın her aşamasında görüş ve eleştirileri ile bana açılım sağlayan ve çalışmanın ilerlemesine teknik olarak da büyük destek veren eşim ve meslektaşım Dr. İlkan Hasdağlı'ya teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

KATALOG

Katalogda Munsell Soil Color Charts, Baltimore 1975 edition kullanılmıştır. Kısaltmalar: Y.: (Yükseklik), A.Ç.: (Ağız Çapı), K.Ç.: (Kaide Çapı), D. Ç.: (Dip Çapı).

No. 1. Ağız-gövde-kaideye ait parçalar. Fig. 1, 8.

HBT 1990 TN: 2003, Yapıkatı 1 Tesviye, Depozit 1 Altı. Y. 3.3cm. A.Ç. 9.8cm. K.Ç. 4.1cm.

Hamur: Yoğun kireç, normal kum ve çok az mika ile taşçık katkılı hamur (5 YR 7/4 pink).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarı boyalı (7.5 YR N4/ dark gray – 5 YR 6/6 reddish yellow – 7.5 YR 6/4 light reddish brown)

Yayın: Zeren 2000: no. 1; Hasdağlı 2003: no. 167; Zeren 2004: no.5; Hasdağlı 2010a: Yük.20.

No. 2. Ağız-kulp parçası. Fig. 1.

HBT 1990 TN: 2014, Yapıkatı 1 Depozit 1, Y. 2.6cm. A.Ç. 12.8cm.

Hamur: Yoğun kireç, normal kum ve çok az mika ile taşçık katkılı pembe hamur (5 YR 7/4 pink).

Firnis/Boya: Tamamen boyalı (7.5 YR N4/ dark gray – 5 YR 6/6 reddish yellow – 7.5 YR 6/4 light).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 163; Hasdağlı 2010a: Yük.3.

No. 3. Ağız-gövde-kulp-kaideye ait birleşen parçalar (korunan tek kulp). Fig. 1.

HBT 2007 TN. 1060, Yapıkatı 1 Tesviye, Y. 5.9cm. A.Ç. 14.3cm. K.Ç. 5cm.

Hamur: Yoğun kireç, normal kum ve çok az mika ile taşçık katkılı hamur (5 YR 7/4 pink).

Firnis/Boya: İçte üst yarı, dışta ağız kenarı, kulbun dışı (7.5 YR N4/dark gray – 5 YR 6/6 reddish yellow – 7.5 YR 6/4 light).

Yayın: Ersoy et al.2009: res.12c; Hasdağlı 2010a: Yük.1.

No. 4. Ağız-gövde-kulp-kaideye ait birleşen parçalar. (korunan tek kulp) Fig. 1.

HBT 1995 TN. 4028-4030-4040, Yapıkatı 1, Depozit 2, Y. 6cm. A.Ç. 14.4cm. K.Ç. 5.2cm.

Hamur: Çok az kireç katkılı (5 YR 6/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarı, kulbun dışı

(7.5 YR N3/ very dark gray – 5 YR 4/3 reddish brown).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 2.

No. 5. Ağız-gövde-kulp-kaideye ait parçalar. (korunan tek kulp) Fig. 1.

FGT 1998 TN: 10.001, Evre 1, 3D / 4 Mekânı, Y. 5.3cm. A.Ç. 14.2cm. K.Ç. 5.7cm.

Hamur: Az mika ve kum, yoğun kireç katkılı (2.5 YR 6/6 light red).

Yüzey: İnce krem astar (5 YR 7/8 reddish yellow)

Firnis/Boya: Dışta dudak kenarı ve kulp, içte tondo hariç boyalı (7.5 YR 3/8 dark red).

Yayın: Zeren 2000: no. 8; Zeren 2004: no.2; Özbay 2016: 241 alt resim.

No. 6. Ağız-gövde parçası. Fig. 1.

FGT 1998 TN: 9010, Evre 1, 3B 2 Mekânı, Y. 3.6cm. A.Ç. 11.5cm.

Hamur: Kireç ve kum katkılı (2.5 YR 6/6 light red).

Yüzey: İnce krem astar: 5 YR 7/6 reddish yellow – 5 YR 5/3 reddish brown

Firnis/Boya: Ağzın dışında ince bant (10 R 5/8 red – 7.5 YR 2/0 very dark brown).

Yayın: Zeren 2000: no.3.

No. 7. Ağız-gövde parçası. Fig. 1.

FGT 1997 TN: 3004, Evre 1, IC 1/2 Mekânı, Y. 3.9cm. A.Ç. 14.5cm.

Hamur: Kum katkılı (5 YR 7/4 pink).

Yüzey: İnce krem astar: 7.5 YR 7/4 pink

Firnis/Boya: Ağzın dışında ince bant (5 YR 3/2 dark reddish brown – 2.5 YR 6/8 light red).

Yayın: Zeren 2000: no.2.

No. 8. Ağız-gövde-kaideye ait birleşen parçalar. Fig. 1.

HBT 1995 TN: 4029-4030, Yapıkatı 1, Depozit 2, Y. 5.4cm. A.Ç. 12.4cm. K.Ç. 4.5cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı iyi pişmiş hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarıda boyalı (10 R 5/8 red).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 165; Hasdağlı 2010a: Yük. 7.

No. 9. Ağız-gövde-kaide-kulplara ait parçalar. Fig. 1.

FGT 1998 TN: 9011, Evre 2A, 3B 2 (ABCD) Mekanı, Y. 5.2cm. A.Ç. 14.7cm. K.Ç. 5.7cm.

Hamur: Yoğun mika ve az kum katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 7/8 reddish yellow

Firnis/Boya: İçte tondo hariç firnis boyalı (5 YR 4/1 dark gray).

Yayın: Zeren 2000: no. 22; Zeren 2004: no. 9.

No. 10. Ağız parçası. Fig. 1.

FGT 1985 TN: 9032, Evre 2A, 3D 1 Mekanı, Y. 2.3cm. A.Ç. 16.6cm.

Hamur: Gözeneksiz az kum katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: Tamamen mat boyalı (5 YR 3/1 very dark gray).

Yayın: Zeren 2004: no. 11; Özbay 2006: 211 üst resim.

No. 11. Ağız-gövde-kaideye ait birleşen parçalar. Fig. 1.

HBT 2004 TN: 15.012-15.013, Yapıkatı 3 Depozit 5, Y. 5.7cm. A.Ç. 12cm. K.Ç. 5.1cm.

Hamur: Az kireç parçası ve çok az ve çok ince mika parçaları katkılı koyu renk hamur (7.5 YR 5/2 brown).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarıda boyalı (7.5 YR N3/ very dark gray – 7.5 YR N4/ dark gray).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 8.

No. 12. Ağız-gövde-kaideye ait birleşen parçalar. Fig. 1, 10.

HBT 1999 TN: 1004, Yapıkatı 3 Depozit 6, Y. 6cm. A.Ç. 13.3cm. K.Ç. 4.5cm.

Hamur: Az kireç parçası ve çok az ve çok ince mika parçaları katkılı koyu renk hamur (7.5 YR 5/2 brown).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarıda boyalı (7.5 YR N3/ very dark gray – 7.5 YR N4/ dark gray).

Yayın: Zeren 2000: no. 27; Hasdağlı 2003: no.168; Zeren 2004: no. 8; Hasdağlı 2010a: Yük. 12.

No. 13. Ağız-gövde-kulp parçası. (korunan tek kulp) Fig. 2.

HBT 1998 TN: 1056, Yapıkatı 3, Y. 5.4cm. A.Ç: 13.2cm.

Hamur: Az kireç parçası ve çok az ve çok ince mika parçaları katkılı koyu renk hamur (7.5 YR 5/2 brown).

Firnis/Boya: Tamamen boyalı (7.5 YR N3/ very dark gray – 7.5 YR N4/ dark gray).

Yayın: Zeren 2000: no. 25; Hasdağlı 2003: no.169; Zeren 2004: no.6; Hasdağlı 2010a: Yük. 13.

No. 14. Ağız-gövde-kaideye ait birleşen parçalar. Fig. 2.

HBT 1995 TN: 1033, Yapıkatı 4 Tesviye, Y. 6cm. A.Ç. 14cm. K.Ç. 5.2cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı iyi pişmiş hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarıda boyalı (10 YR 4/2 dark grayish brown).

Yayın: Zeren 2000: no. 26; Hasdağlı 2003: no. 162; Zeren 2004: no. 3; Hasdağlı 2010a: Yük. 14.

No. 15. Ağız-gövde-kaideye ait birleşen parçalar. Fig. 2, 9.

HBT 1992 TN: (FG 27) 023, Yapıkatı 4 Tesviye, Y. 4.4cm. A.Ç. 10.1cm. K.Ç: 4.1cm.

Hamur: Yoğun kireç, normal kum ve çok az mika ile taşçık katkılı pembe hamur (5 YR 7/4 pink).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarıda boyalı (7.5 YR N4/ dark gray – 5 YR 6/6 reddish yellow – 7.5 YR 6/4 light).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 166; Zeren 2004: no. 4, Hasdağlı 2010a: Yük. 25.

No. 16. Ağız-gövdeye ait birleşen parçalar. Fig. 2.

HBT 1990 TN. 164, Yapıkatı 4 Tesviye, Y. 5cm. A.Ç. 15cm.

Hamur: Yoğun kireç, normal kum ve çok az mika ile taşçık katkılı pembe hamur (5 YR 7/4 pink). Fig. 2.

Firnis/Boya: İçte tondo hariç boyalı (7.5 YR N4/ dark gray – 5 YR 6/6 reddish yellow – 7.5 YR 6/4 light).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 161; Hasdağlı 2010a: Yük. 23.

No. 17. Ağız-gövdeye ait birleşen parçalar. Fig. 2.

HBT 1990 TN: 135, Yapıkatı 4 Paket 1, Y. 5.4cm. A.Ç. 19cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı iyi pişmiş hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarıda boyalı (10 R 5/6 red).

Yayın: Zeren 2000: no. 28; Hasdağlı 2003: no. 170; Zeren 2004: no. 10; Hasdağlı 2010a: Yük. 18.

No. 18. Ağız-gövde-kulplara ait parçalar. Fig. 2.

HBTK 89 TN: 022, N Alanı M.Ö.4. Yüzyıl ikinci çeyreği dolgusu, Y. 4.6cm. A.Ç. 12cm.

Hamur: Çok az kum katkılı (5 YR 8/4 pink).

Firnis/Boya: İçte ağız kenarı, dışta gövde üstü boyalı (2.5 YR 5/6 red).

Yayın: Zeren 2004: no. 7;Özbay 2016: 405 alt resim.

No. 19. Ağız-gövde-kulba ait birleşen parçalar. (korunan tek kulp) Fig. 2.

HBT 2000 TN: 2004, Yapıkatı 4 Depozit 9, Y. 2.8cm. A.Ç. 10.4cm.

Hamur: Az kireç parçası ve çok az ve çok ince mika parçaları katkılı koyu renk hamur (7.5 YR 5/2 brown).

Firnis/Boya: Tamamen boyalı (7.5 YR N3/ very dark gray – 7.5 YR N4/ dark gray).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 17.

No. 20. Ağız-gövde-kulp parçası. (korunan tek kulp) Fig. 2.

FGT 1985 TN: 9058, FGT 2B Evresi KG 10 Sokağı Enkazı, Y: 4.8cm. A.Ç. 20cm.

Hamur: Yoğun kum, mika ve az kireç katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR, 7/4 pink.

Firnis/Boya: İçte ağzın altında, dışta gövde ortasında bant (5 YR 5/4 reddish Brown – 5 YR 3/3 dark reddish brown).

Yayın: Zeren 2000: no. 38.

No. 21. Ağız-gövde-kaide parçaları. Fig. 2.

FGT 1998 TN: 10.001, FGT Evre 1, 3D 4 Mekanı, Y. 4.9cm. A.Ç. 12cm. K.Ç. 4.7cm.

Hamur: İyi pişmemiş çok az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

İç Hamur Rengi: 5 YR 4/1 dark gray

Firnis/Boya: İçte tamamen dışta gövdenin üst yarısı mat firnis boyalı (5 YR 4/4 reddish brown – 5 YR 3/0 very dark gray).

Yayın: Zeren 2000: no. 18; Zeren 2004: no. 28; Özbay 2016: 241 üst resim.

No. 22. Ağız-gövde-kaide parçaları. Fig. 2.

FGT 1986 TN: 9007, 1C 1 Mekanı, Y. 4.3cm. A.Ç. 11.4cm. K.Ç. 4.4cm.

Hamur: Yoğun mika ve az kum katkılı (2.5 YR 6/4 light reddish brown).

Firnis/Boya: Dışta ağız kenarı ve gövde üst kısmı (5 YR 4/2 dark reddish gray).

Yayın: Zeren 2004: no. 21; Özbay 2016: 406 alt resim.

No. 23. Ağız parçası. Fig. 3.

HBT 1995 TN: 4027, Yapıkatı 1 Depozit 2, Y. 3cm. A.Ç. 13.8cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı iyi pişmiş hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta ağız kenarında boyalı (10 R 5/8 red).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 30.

No. 24. Ağız parçası. Fig. 3, 11.

HBT 2004 TN: 6003, Yapıkatı 3 Tesviye, Y. 4.6cm. A.Ç. 11.8cm.

Hamur: Az kireç parçası ve çok az ve çok ince mika parçaları katkılı koyu renk hamur (7.5 YR 5/2 brown).

Firnis/Boya: Dışta ağız kenarında firnis bant, içte ağız kenarında bir ve gövde ortasında iki adet firnis bant (7.5 YR N3/ very dark gray – 7.5 YR N4/ dark gray).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 31.

No. 25. Ağız-gövde-kulp parçası. (korunan tek kulp) Fig. 3.

FGT 1986 TN: 4012, 1C 6 Mekanı, Y. 4.3cm. A.Ç. 14.2cm.

Hamur: Mika ve kum katkılı (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Dışta ağız kenarında firnis bant, içte ağız kenarında bir ve gövde ortasında iki adet firnis bant (10 R 4/8 red).

Yayın: Zeren 2000: no. 31; Zeren 2004: no. 17; Özbay 2006: 112 üst resim.

No. 26. Ağız-gövde-kaide-kulp başlangıcına ait parçalar. (korunan tek kulp) Fig. 3.

HBTK 1989 TN: 022, N Alanı, M.Ö. 4. yüzyıl ikinci çeyreği dolgusu, Y. 5.7cm. A.Ç. 13.6cm. K.Ç. 4.9cm.

Hamur: Az mika, kum ve kireç katkılı (2.5 YR 6/6 light red).

Firnis/Boya: Dışta ağız kenarında firnis bant, içte ağız kenarında bir ve gövde ortasında iki adet firnis bant (2.5 YR 5/6 red).

Yayın: Zeren 2004: no. 16; Özbay 2016: 406 üst resim.

No. 27. Ağız parçaları. Fig. 3.

HBT 2000 TN: 2004, Yapıkatı 4 Depozit 9, Y. 2.2cm. A.Ç. 14cm.

Hamur: Çok az kireç ve kırmızı tanecikler ile mika katkılı sarımtrak hamur (7.5 YR 7/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta ağız kenarında boyalı (10 R 5/6 red).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 33.

No. 28. Ağız-gövde parçası. Fig. 3, 12.

HBT 2000 TN: 2004, Yapıkatı 4 Depozit 9, Y. 3.9cm. A.Ç. 12.3cm.

Hamur: Kireç, kum ve mika katkılı (5 YR 6/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst kısımda boyalı (2.5 YR N3/ very dark gray – 10 R 5/6 red).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 174; Zeren 2004: no. 18; Hasdağlı 2010a: Yük. 36.

No. 29. Ağız-gövde-kaide parçaları. Fig. 3.

FGT 1981 TN: 3073, 1D 5 Mekanı, Y. 5.3cm. A.Ç. 12.6cm. K.Ç. 5cm.

Hamur: Katalog bilgisi eksik.

Firnis/Boya: Dışta ağız kenarında firnis bant, içte ağız kenarında bir ve gövde ortasında iki adet firnis bant.

Yayın: Özbay 2006: 161 alt resim

No. 30. Ağız-gövde-kaide-kulp parçaları. Fig. 3. (korunan tek kulp) Env. No. 10923 İzmir Müzesi'nde

FGT 1986 TN: 10.923, Evre 2B, Y. 6.1cm. A.Ç. 12.8cm. K.Ç. 4.6cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 7/4 pink

Firnis/Boya: Dışta ağız kenarında firnis bant, içte ağız kenarında bir ve gövde ortasında iki adet firnis bant (5 YR 4/4 red).

Yayın: Zeren 2000: no. 55; Zeren 2004: no. 19.

No. 31. Ağız-gövde-kulplara ait parçalar. Fig. 3.

FGT 1986 TN: 3014, Evre 1, 1C 10 Mekanı, Y. 5.2cm. A.Ç. 13.6cm.

Hamur: Az kum ve az mika katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tondo hariç, kulpların dışı boyalı (5 YR 5/4 reddish brown).

Yayın: Zeren 2000: no. 17; Zeren 2004: no.20; Özbay 2006: 128 üst resim.

No. 32. Ağız-gövde-kaide-kulplara ait parçalar. Fig. 3.

FGT 1998 TN: 10.024, Evre 2A, 3D 4 Mekanı, Y. 5.8cm. A.Ç. 7cm. K.Ç. 5.5cm.

Hamur: Az kum ve az mika katkılı (5 YR 7/4 pink).

Yüzey: 5 YR 8/6 reddish yellow – 5 YR 5/1 gray – 5 YR 7/4 pink

Firnis/Boya: İçte tondo hariç, dışta ağız kenarı (7.5 YR 2/0 black – 7.5 YR 6/4 light brown).

Yayın: Zeren 2000: no. 34; Zeren 2004: no. 23; Özbay 2016: 247 üst resim.

No. 33. Ağız-kulp parçası. (korunan tek kulp) Fig. 3.

HBT 2004 TN: 15.012, Yapıkatı 3 Depozit 5, Y. 2.5cm. A.Ç: 10.9cm.

Hamur: Az kireç parçası ve çok az ve çok ince mika parçaları katkılı koyu renk hamur (7.5 YR 5/2 brown).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta ağız kenarında boyalı (7.5 YR N3/ very dark gray – 7.5 YR N4/ dark gray).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 37.

No. 34. Ağız-kulp parçası. (korunan tek kulp) Fig. 3, 13.

HBT 1990 TN: 164, Yapıkatı 4 Tesviye, Y. 4.4cm. A.Ç. 18.7cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı iyi pişmiş hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Boya İçte tamamen, dışta ağız kenarında boyalı (10 R 5/6 red).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 38

No. 35. Ağız-kulplara ait parçalar. Fig. 3.

HBT 2000 TN: 2004, Yapıkatı 4 Depozit 9, Y. 2.1cm. A.Ç. 9.8cm.

Hamur: Kireç ve az kum katkılı hamur (2.5 YR 6/6 light red).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta ağız kenarında boyalı (5 YR 3/1 very dark gray).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 39.

No. 36. Ağız-kulp parçası. Fig. 3.

FGT 1986 TN: 3016, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 7.2cm. A.Ç. 16.2cm.

Hamur: -

Firnis/Boya: İçte ağız kenarında, dışta gövde ortasında bant.

Yayın: -

No. 37. Ağız-gövde-kaide parçaları. Fig. 4.

FGT 1998 TN: 10.011, Evre 1 3D 4 Mekanı, Y. 4.8cm. A.Ç. 13.2cm. K.Ç. 5.7cm.

Hamur: Az kum ve az mika katkılı (5 YR 7/4 pink).

Yüzey: 5 YR 7/6 reddish yellow – 5 YR 7/3 pink

Firnis/Boya: İçte tondoya kadar dışta ağız kenarı boyalı (2.5 YR 3/0 very dark gray – 10 R 4/8 red).

Yayın: Zeren 2000: no. 11; Zeren 2004: no. 14.

No. 38. Ağız-gövde parçası. Fig. 4.

FGT 1998 TN: 10.011, Evre 1 3D 4 Mekanı, Y. 2.3cm. A.Ç. 12.7cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 7.5 YR 8/6 reddish yellow

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta ağız kenarı (5 YR 3/1 very dark gray – 10 R 5/8 red).

Yayın: Zeren 2000: no. 9; Zeren 2004: no. 13; Özbay 2016: 242 üst resim.

No. 39. Ağız-gövde-kaide parçaları. Fig. 4.

FGT 1998 5027, Evre 1 3D 4 Mekanı, Y. 4.9cm. A.Ç. 12cm. K.Ç. 5.6cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika ile az kireç katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 7.5 YR 8/6 reddish yellow – 5 YR 4/1 dark gray

Firnis/Boya: İçte tondoya kadar, dışta ağız kenarı (10 R 5/8 red – 5 YR 3/2 dark reddish brown).

Yayın: Zeren 2000: no. 10; Zeren 2004: no. 12; Özbay 2016: 242 alt resim.

No. 40. Ağız-gövde parçası. Fig. 4.

FGT 1981 TN: 3051, Evre 1 1C 3Mekanı, Y. 4.6cm. A.Ç. 15.6cm.

Hamur: 5 YR 5/6 reddish yellow

Firnis/Boya: İçte ağız kenarında bant, dışta ağız kenarında düzensiz damla (2.5 YR 5/6 red).

Yayın: Zeren 2000: no. 6.

No. 41. Ağız-gövde-kaide parçası. Fig. 4.

FGT 1986 TN: 9007, Evre 2A 1C 1 Mekanı, Y. 4.3cm. A.Ç. 11.4cm. K.Ç. 4.4cm. Hamur: Yoğun mika ve az kum katkılı (2.5 YR 6/4 light reddish brown).

Firnis/Boya: Ağzın iç ve dışında düzensiz firnis damlalar (5 YR 4/2 dark reddish gray).

Yayın: Zeren 2000: no. 33; Zeren 2004: no. 22.

No. 42. Ağız-gövde parçası. Fig. 4.

FGT 1997 TN: 8002, Evre 3 1C 10 Mekanı, Y. 3.8cm. A.Ç. 15.2cm.

Hamur: -

Firnis/Boya: Ağzın iç ve dışında firnis bantlar.

Yayın: Özbay 2006: 129 alt resim.

No. 43. Ağız-gövde-kulp başlangıcı parçası. Fig. 4.

HBT 1996 TN: 021, Kuyu 3 Tbk IIb, Y. 4.4cm. A.Ç. 13.1cm.

Hamur: Kum ve az mika katkılı hamur (5 YR 7/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte ağız kenarında bir ve gövde ortasında iki adet firnis bant (10 YR 2/2 very dark brown. Dışta ince krem astar (2.5 Y 8/2 white).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 177; Zeren 2004: no. 15; Hasdağlı 2010a: Yük. 43.

No. 44. Ağız-gövde-kulp başlangıcı parçası. Fig. 4.

FGT 1985 TN: 4007, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 4.2cm. A.Ç. 13.2cm.

Hamur: Yoğun mika, kum ve az kireç katkılı (2.5 YR 6/6 light red).

Yüzey: 7.5 YR 8/6 reddish yellow

Firnis/Boya: İçte ağız kenarında bir ve gövde ortasında iki adet firnis bant (5 YR 3/1 very dark gray – 10 R 6/8 light red).

Yayın: Zeren 2000: no. 30.

No. 45. Ağız-gövde-kulp parçası. Fig. 4.

FGT 1985 TN: 9058, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 3.8cm. A.Ç. 12cm.

Hamur: Yoğun kireç ve kum az mika katkılı (2.5 YR 6/6 light red).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 37.

No. 46. Ağız-gövde-kulp parçası. Fig. 4.

FGT 1986 TN: 3016, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 4cm. A.Ç. 12.2cm.

Hamur: Yoğun mika ve kum katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 12.

No. 47. Ağız-gövde-kulp parçası. Fig. 4.

FGT 1989 TN: 046, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 3.2cm. A.Ç. 11.2cm.

Hamur: Yoğun mika, kum ve kireç (2.5 YR 6/8 light red).

Yüzey: 7.5 YR 7/8 reddish yellow – 2.5 YR 6/6 light red

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 41.

No. 48. Ağız-gövde-kulp parçası. Fig. 4.

FGT 1985: 9058, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 3.8cm. A.Ç. 14cm.

Hamur: Yoğun mika ve kum katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow – 2.5 YR 6/6 light red).

Yüzey: 7.5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 40.

No. 49. Ağız-gövde-kulp parçası. Fig. 4.

FGT 1985 TN: 9058, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 4.6cm. A.Ç. 9.8cm.

Hamur: Yoğun mika ve kum katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow – 2.5 YR 6/6 light red).

Yüzey: 7.5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 39.

No. 50. Ağız-gövde-kulp parçası. Fig. 5.

FGT 1998 TN: 10.011, Evre 1 3D 4 Mekanı, Y. 2.95cm. A.Ç. 14.4cm.

Hamur: Kireç katkılı (7.5 YR 8/6 reddish yellow – 7.5 YR 6/4 light red).

Firnis/Boya: İçte tamamen ve kulpta boyalı (5 YR 4/1 dark gray – 5 YR 3/2 dark reddish brown).

Yayın: Zeren 2000: no.5; Zeren 2004: no. 1; Özbay 2016: 241 üst resim.

No. 51. Kaide-gövde-ağza ait parçalar. Fig. 5, 14.

HBT 1998 TN: 1067, Yapıkatı 3 Tesviye, Y. 4.4cm. A.Ç. 11.8cm. K.Ç. 6.6cm.

Hamur: Çok az kireç ve kırmızı tanecikler ile mika katkılı sarımtrak hamur (7.5 YR 7/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Dip kısmı hariç tamamen boyalı (2.5 YR N/3 very dark gray).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 176; Hasdağlı 2010a: Yük. 44.

No. 52. Ağız-gövde parçaları. Fig. 5.

HBT 1992 TN: (FG 27) 048, Yapıkatı 4 Tesviye, Y. 3.6cm. A.Ç. 14.1cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta üst yarıda boyalı (10 R 5/6 red).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 41.

No. 53. Ağız-gövde-kaide parçaları. Fig. 5.

HBT 1993 TN: (EF 26/27) 014, Roma Dolgusu, Y. 3.5cm. A.Ç. 11cm. K.Ç. 4cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tamamen, dışta ağız kenarında boyalı (10 R 5/6 red).

Yayın: Hasdağlı 2010a: Yük. 45.

No. 54. Ağız-gövde-dip parçası. Fig. 6, 15.

HBT 1995 TN: 4030, Yapıkatı 1 Depozit 2, Y. 2.5cm. A.Ç. 6.5cm. D.Ç. 3.6cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Tamamen boyalı (10 R 5/6 red)

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 178; Hasdağlı 2010a: MinK 9.

No. 55. Ağız-gövde-dip parçası. Fig. 6.

HBT 2007 TN: 1011, Roma Dolgusu, Y. 2.6cm. A.Ç. 6.1cm. D.Ç. 4cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı iyi pişmiş hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Tamamen boyalı (10 R 3/2 dusky red).

Yayın: Hasdağlı 2010a: MinK 13.

No. 56. Ağız-gövde-dip-kulp başlangıcı parçası. Fig. 6.

FGT 1998 TN: 10027, Evre 1 3D 4 Mekanı, Y. 2.6cm. A.Ç. 7.9cm. D.Ç. 4.5cm.

Hamur: Yoğun kumi kireç ve mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 7.5 YR 8/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 29.

No. 57. Ağız-gövde-dip-kulp başlangıcı parçası. Env. No. 10913 İzmir Müzesi'nde. Fig. 6.

FGT 1985 TN: 3014, 4F 1 Mekanı, Y. 2.7cm. A.Ç. 7cm. D.Ç. 3.4cm.

Hamur: Az mika ve kum katkılı (5 YR 8/4 pink).

Astar: 5 YR 8/1 white

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 80; Zeren 2004: no. 43; Özbay 2016: 382.

No. 58. Ağız-gövde-dip parçası. Fig. 6.

HBT 1990 TN: 2003, Yapıkatı 1 Depozit 1, Y. 2.4cm. A.Ç. 7.1cm. D.Ç. 4.1cm.

Hamur: Mika, kireç katkılı, turuncu renkli hamur (5 YR 6/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 181; Zeren 2004: no. 30; Hasdağlı 2010a: MinK 1.

No. 59. Ağız-gövde-dip parçası. Fig. 6.

HBT 2000 TN: 2004, Yapıkatı 4 Depozit 9, Y. 2.7cm. A.Ç. 7.6cm. D.Ç. 4.2cm.

Hamur: Küçük kireç parçaları katkılı hamur (5 YR 6/6 reddish yellow).

Astar: 7.5 YR 8/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Hasdağlı 2010a: MinK 15.

No. 60. Ağız-gövde-dip parçası. Fig. 6.

FGT 1998 TN: 10.026, Evre 1 3D 4 Mekanı, Y. 2.6cm. A.Ç. 7.7cm. D.Ç. 3.4cm.

Hamur: Yoğun kum, az mika ve kireç katkılı (2.5 YR 6/6 light red).

Yüzey: 5 YR 7/6 reddish yellow.

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 31.

No. 61. Tüm vazo. Fig. 6.

HBT 1996 TN: 020, Kuyu 3 Tbk. IIb, Y. 2.4cm (kulp hariç). A.Ç. 6.8cm. D.Ç. 3cm.

Hamur: Mika ve az kum katkılı hamur (5 YR 7/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 182; Zeren 2004: no. 33; Hasdağlı 2010a: MinK 17; Hasdağlı 2012: no. 53.

No. 62. Ağız-gövde-dip parçası. Fig. 6.

FGT 1985 TN: 4007, Evre 2A, Y. 2.8cm. A.Ç. 6.1cm. D.Ç. 3.6cm.

Hamur: Yoğun mika, kum ve az kireç katkılı (7.5 YR 8/6 reddish yellow – 5 YR 7/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 60; Zeren 2004: no. 37.

No. 63. Ağız-gövde-dip parçası. Fig. 6.

FGT 1986 TN: 9006, Evre 2A 1C 5 Mekânı, Y. 2cm. A.Ç. 7.5cm. D.Ç. 3.5cm.

Hamur: Yoğun mika, kum ve az kireç katkılı (7.5 YR 7/4 pink).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 36.

64. Ağız-gövde-dibe ait parçalar. Fig. 6, 16.

HBT 1994 TN: 006a, Yapıkatı 4 Tesviye, Y. 3cm. A.Ç. 7.5cm. D.Ç. 3.3cm.

Hamur Çok az kireç ve kırmızı tanecikler ile mika katkılı sarımtrak hamur (7.5 YR 7/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: İçte tondo hariç tamamen, dışta ağız kenarında boyalı (10 R 5/6 red).

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 175; Zeren 2004: no. 35; Hasdağlı 2010a: MinK 26.

No. 65. Ağız-gövde-kulp parçası. Fig. 6.

HBT 1990 TN: 135, Yapıkatı 4 Paket 1, Y. 2.4cm. A.Ç. 7.4cm.

Hamur: Kireç ve az kum katkılı hamur (2.5 YR 6/6 light red).

Astar: 5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Hasdağlı 2010a: MinK 23.

No. 66. Ağız-gövde-kaide parçası. Fig. 6.

FGT 1985 TN: 9058, Evre 2B KG 10 Sokağı Enkazı, Y. 3.1cm. A.Ç. 7.8cm. K.Ç. 4cm.

Hamur: Yoğun mika, kum ve az kireç katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 7.5 YR 7/2 pinkish gray

Firnis/Boya: Dip kısmı hariç tamamen boyalı.

Yayın: Zeren 2000: no. 56.

No. 67. Ağız-gövde-kaide parçası. Fig. 6.

FGT 1986 TN: 3019, Evre 2A, Y. 3cm. A.Ç. 8cm. K.Ç. 4cm.

Hamur: Yoğun mika, kum ve az kireç katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 8/4 pink

Astar: 7.5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 36; Zeren 2004: no. 32.

No. 68. Ağız-gövde parçası. Fig. 6.

HBT 1996 TN: 004, Kuyu 3 Tbk Ib, Y. 2cm. A.Ç. 6.9cm.

Hamur: Az mika ve kum katkılı hamur (5 YR 6/4 light reddish Brown).

Firnis/Boya: İçte ve dışta üst yarıda boyalı (5 YR 3/3 dark reddish Brown)

Tanım: Dışa çekik ağız kenarı. Dışta gövde ortasında yiv.

Yayın: Hasdağlı 2003: no. 183; Zeren 2004: no. 46; Hasdağlı 2010a: MinK 25.

No. 69. Ağız-gövde-kaide parçası. Env. No. 9954 İzmir Müzesi'nde. Fig. 6.

FGT 1985 TN: 7024, Evre 3, Y. 3.4cm. A.Ç. 8cm. K.Ç. 3.7cm.

Hamur: Yoğun kireç, kum ve mika katkılı (7.5 YR 7/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: İç ve dışta üst yarılarda düzeniz boyalı alanlar 10 R 5/8 red – 10 R 3/1 dark reddish gray.

Yayın: Zeren 2000: no. 57.

No. 70. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 9955 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1985 TN: 9047, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 3.8cm. A.Ç. 10.8cm. D.Ç. 4.9cm.

Hamur: Yoğun kum, kireç ve mika katkılı (5 YR 7/4 pink).

Yüzey: 7.5 YR 8/6 reddish yellow – 2.5 YR 6/8 light red

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 44.

No. 71. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10927 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 5.3cm. A.Ç. 10.2cm. D.Ç. 4cm.

Hamur: Yoğun kum, mika ve az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Astar: 10 YR 8/4 very pale brown

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 47.

No. 72. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. (korunan tek kulp) Env.No: 10930 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 4.9cm. A.Ç. 9cm. D.Ç. 3.7cm.

Hamur: Yoğun kum, mika ve az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 7/4 pink

Astar: 5 YR 8/1 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 54.

No. 73. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10929 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7, 17.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 5cm. A.Ç. 9.7cm. D.Ç. 3.6cm.

Hamur: Yoğun kum, kireç ve mika katkılı (2.5 YR 6/8 light red).

Yüzey: 5 YR 7/8 reddish yellow

Astar: 5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 46; Zeren 2004: no. 24; Özbay 2006: 213 alt resim.

No. 74. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. (korunan tek kulp) Env.No: 10928 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 4.5cm. A.Ç. 10cm. D.Ç. 4.7cm.

Hamur: Yoğun kum, kireç ve mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 53; Zeren 2004: no. 27; Özbay 2006: 215 üst resim.

No. 75. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10936 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 4.3cm. A.Ç. 10.3cm. D.Ç. 4.3cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika ile az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 49; Zeren 2004: no. 25; Özbay 2006: 214 üst resim.

No. 76. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10938 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 4.4cm. A.Ç. 9.8cm. D.Ç. 4.4cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika ile az kireç katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 7/4 pink

Astar: 5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 52.

No. 77. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. (korunan tek kulp) Env.No: 10925 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 5.2cm. A.Ç. 8.7cm. D.Ç. 4cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 10 R 6/8 light red

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 51.

No. 78. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10937 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 4.1cm. A.Ç. 9.4cm. D.Ç. 4.1cm.

Hamur: Yoğun kum,mika ve kireç katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 6/6 reddish yellow

Astar: 5 YR 8/1 white

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 42.

No. 79. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10939 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 4.3cm. A.Ç. 9.6cm. D.Ç. 4.3cm.

Hamur: Yoğun kum ve kireç ve az mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Astar: 5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 43.

No. 80. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10940 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 3.8cm. A.Ç. 9.2cm. D.Ç. 4.1cm.

Hamur: Az kum ve az mika katkılı (2.5 YR 6/6 reddish yellow).

Yüzey: 2.5 YR 6/4 light reddish brown

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 48.

No. 81. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10931 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 3.9cm. A.Ç. 6cm. D.Ç. 4.3cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika az kireç katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 10 R 6/6 light red

Astar: 7.5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 50; Zeren 2004: no. 26; Özbay 2006: 214 alt resim.

No. 82. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10941 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 86 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.5cm. A.Ç. 6cm. D.Ç. 3.6cm.

Hamur: Yoğun kum, mika ve kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 61.

No. 83. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10933 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 3.4cm. A.Ç. 7.3cm. D.Ç. 3.2cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 2.5 YR 6/6 light red

Astar: 5 YR 8/1 white

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 63; Zeren 2004: no. 38; Özbay 2016: 216 üst resim.

No. 84. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 9957 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1985 TN: 9027, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.5cm. A.Ç. 6.5cm. D.Ç. 3.5cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 64; Zeren 2004: no. 39; Özbay 2016: 216 alt resim.

No. 85. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 9958 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1985 TN: 9027, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.5cm. A.Ç. 6cm. D.Ç. 2.8cm.

Hamur: Yoğun kum, mika ve kireç katkılı (7.5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 6/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 68; Zeren 2004: no. 40, Özbay 2016: 217 üst resim.

No. 86. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10934 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.4cm. A.Ç. 6.2cm. D.Ç. 3.4cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika katkılı (2.5 YR 6/8 light red).

Yüzey: 5 YR 7/8 reddish yellow

Astar: 5 YR 8/1 white

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 69; Zeren 2004: no. 41; Özbay 2016: 216 alt resim.

No. 87. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10942 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.1cm. A.Ç. 6cm. D.Ç. 3.2cm.

Hamur: Yoğun kireç, kum ve mika katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 62.

No. 88. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10943 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.1cm. A.Ç. 5.6cm. D.Ç. 3.2cm.

Hamur: Yoğun kum az kireç ve mika katkılı (7.5 YR 7/8 reddish yellow – 7.5 YR 8/6 reddish yellow).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 73; Zeren 2004: no. 42; Özbay 2016: 218 üst resim.

No. 89. Ağız-gövde-tek kulp-dip parçası. Fig. 7.

FGT 1985 TN: 9028, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.5cm. A.Ç. 7.4cm. D.Ç. 3.5cm.

Hamur: Yoğun mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Astar: 5 YR 8/4 pinke

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 58; Zeren 2004: no. 34; Özbay 2006: 215 alt resim.

No. 90. Ağız-gövde-dip parçası. Env.No: 10926 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 2.8cm. A.Ç. 8.1cm. D.Ç. 3.6cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika ve az kireç katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: -.

No. 91. Ağız-gövde-dip parçası. Env.No: 10932 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 3cm. A.Ç. 7.6cm. D.Ç. 4.1cm.

Hamur: Yoğun kum, kireç ve mika katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Astar: 5 YR 8/1 white

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 78; Zeren 2004: no. 44; Özbay 2016: 218 alt resim.

No. 92. Ağız-gövde-dip parçası. Env. No. ? İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 3.8cm. A.Ç. 8.2cm. D.Ç. 3.9cm.

Hamur: Yoğun kum, kireç ve mika katkılı (5 YR 7/8 reddish yellow).

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2000: no. 81; Zeren 2004: no. 45; Özbay 2016: 219 üst resim.

No. 93. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10916 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 10.6cm. A.Ç. 3.8cm. D.Ç. 4.8cm.

Hamur: İnce ve küçük gözenekli, kum, kireç ve yoğun mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Astar: 5 YR 6/8 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 93; Özbay 2016: 219 alt resim.

No. 94. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10922 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3005, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 9.5cm. A.Ç. 4cm. D.Ç. 3.3cm.

Hamur: İnce ve küçük gözenekli, kum, kireç ve yoğun mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 10 YR 8/3 very pale brown

Firnis/Boya: Ağızdan boyna uzanan dikey bant (5 YR 6/4 light reddish brown).

Yayın: Zeren 2004: no. 94; Özbay 2016: 220 üst resim.

No. 95. Ağız-gövde- dip parçası. Env.No: 10921 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 9.3cm. A.Ç. 4.4cm. D.Ç. 4.3cm.

Hamur: Yoğun kum, kireç ve mika katkılı (5 YR 6/6 reddish yellow).

Yüzey: 7.5 YR 7/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 95; Özbay 2016: 220 alt resim.

No. 96. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10919 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 10.8cm. A.Ç. 3.6cm. D.Ç. 4.5cm.

Hamur: Yoğun kum, kireç ve mika katkılı (5 YR 6/6 reddish yellow).

Yüzey: 7.5 YR 7/8 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 96; Özbay 2016: 221 üst resim..

No. 97. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10917 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 10.2cm. A.Ç. 4.6cm. D.Ç. 4cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika az kireç katkılı (7.5 YR 8/6 reddish yellow).

Yüzey: 7.5 YR 8/4 pink

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 97; Özbay 2016: 220 alt resim.

No. 98. Ağız-gövde-kulp-dip parçası. Env.No: 10920 İzmir Müzesi'nde. Fig. 7.

FGT 1986 TN: 3002, Evre 2B, 3D 1 Mekanı Taban, Y. 10cm. A.Ç. 4cm. D.Ç. 4.1cm.

Hamur: Yoğun kum ve mika katkılı (5 YR 7/6 reddish yellow).

Yüzey: 5 YR 6/6 reddish yellow

Firnis/Boya: Yok

Yayın: Zeren 2004: no. 98; Özbay 2016: 222 üst resim.

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

Alexandrescu 1972: *P. Alexandrescu, "Un groupe de céramique fabriquée à Istros", Dacia 6, 113–131.*

Alexandrescu 1978. P. Alexandrescu, *La céramique d'époque archaïque et classique (VIIe-IVe siècle), Histria IV,* Bucureşti.

Arribas et al. 1978: A. Arribas, G. Trías, D. Cerdá, J. de Hoz, *El barco de El Sec (Calvià, Mallorca): estudio de los materiales*, Mallorca.

Artzy ve Lyon 2003: M. Artzy, J. Lyon, "The Ceramics", in: E. Linder, Y. Kahanov (eds.), *The Ma'agan Mikhael Ship. The Recovery of a 2400-Year Old Merchantman, Final Report 1*, Jerusalem, 183–202.

Aytaçlar 1998: M.N. Aytaçlar, *Klazomenai Khyton'daki Yapı Evreleri* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış lisans tezi), İ zmir.

Berlin 2002: A.M. Berlin, "Ilion before Alexander: A Fourth Century B.C. Ritual Deposit", *Studia Troica* 12, 131–166.

Blegen et al. 1964: C.W. Blegen, H. Palmer, R.S.Young, *The North Cemetery, Corinth Vol: XIII*, Princeton.

Blondé 1985. F. Blondé, "Un *remblai thasien du IVe siècle avant notre* ***ère****", BCH 109, 281–344.*

Blondé 1989: F. Blondé, "Les abords N.-E. de l'agora de Thasos. 3. La céramique", *BCH* 113, 481–545.

Blondé 2007: F. Blondé, *Les céramiques d'usage quotidien à Thasos au IVe siècle avant J.-C*., Paris.

Boardman 1967: J. Boardman, *Excavations in Chios 1952–1955, Greek Emporio, BSA Suppl. 6*, Oxford.

Boardman ve Hayes 1973: J. Boardman ve J. Hayes, *Excavations at Tocra 1963-1965. The Archaic Deposits II and Later Deposits*, Oxford.

Boehlau ve Schefold 1940: J. Boehlau ve K. Schefold, *Larisa am Hermos Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1902–1934, Band 3: Die Kleinfunde*, Berlin.

Boulter 1953: C. Boulter, "Pottery of the Mid-Fifth Century from a Well in the Athenian Agora", *Hesperia* 22, 59-115.

Cambitoglou et al. 2001: A. Cambitoglou, J.K. Papadopoulos, O.T. Jones (eds.), *Torone I. The Excavations of 1975, 1976, and 1978*, Athens.

Carlson 2003: D. N. Carlson, "The Classical Shipwreck at Tektaş Burnu, Turkey", *AJA* 107, 581–600.

Cistov ve Domzalski 2002: D.E. Cistov, K. Domzalski, "Nymphaion. Results of Excavations in Sector N, 1994–1998", *ArcheologiaWarsz* 52, 97–138.

Coldstream 1999: J.N. Coldstream, "Knossos 1951– 61. Classical and Hellenistic Pottery from the Town", *BSA* 94, 321–351.

Coldstream 1968: J.N. Coldstream, *Greek Geometric Pottery. A Survey of Ten Local Styles and Their Chronology*, London.

Coldstream et al. 2001: J.N. Coldstream, L.J. Eiring, G. Forster, *Knossos Pottery Handbook. Greek and Roman, BSA Studies 7*, London.

Coleman ve Abramovitz 1986: J.E. Coleman, K. Abramovitz, *Excavations at Pylos in Elis, Hesperia Supp. 21*, Princeton.

Condurachi 1966: E. Condurachi (ed.), *Histria 2*, Bucureşti.

Cook ve Dupont 1998: R.M. Cook, P. Dupont, *East Greek Pottery*, London.

Crowfoot et al. 1957: J.W. Crowfoot, G.M. Crowfoot, K.M. Kenyon, *The Objects from Samaria (Samaria-Sebaste: Reports of the Work of the Joint Expedition in 1931-1933 and of the British Expedition in 1935 III)*, London.

Demesticha 2011: S. Demesticha, "The 4th-Century-BC Mazotos Shipwreck, Cyprus: A Preliminary Report", *IJNA* 2011, 39–59.

Eisemann ve Ridgway 1987: C.J. Eisemann, B.S. Ridgway, *The Porticello Shipwreck. A Mediterranean Merchant Vessel of 415-385 B.C.*, Texas.

Ersoy 1993. Y. E. Ersoy, *Clazomenae. The Archaic Settlement* (Ph.D. diss. Bryn Mawr College Bryn Mawr), 1993.

Ersoy 2004: Y. E. Ersoy, "Klazomenai: 900-500 BC. History and Settlement Evidence", Moustaka et al. 2004, 43–76.

von Graeve 1987: V. von Graeve, "Milet 1986. Voirbericht über die Arbeiten des Jahres 1986", *IstMitt* 37, 5–75.

Greene et al. 2008: E.S. Greene, M. Lawall, M.E. Polzer, "Inconspicuous Consumption: The Sixth-Century B.C.E. Shipwreck at Pabuç Burnu, Turkey", *AJA* 112, 685–711.

Güngör 1994: Ü. Güngör, *Klazomenai Karantina Adası Sondajı Tabakalanması* (Ege üniversitesi, yayınlanmamış lisans tezi), İzmir.

Güngör 2004: Ü. Güngör, "The History of Klazomenai in the Fifth Century and the Settlement on the Island", Moustaka et al. 2004, 121–131.

Hadjidaki 1996: E. Hadjidaki, "Underwater Excavations of a Late Fifth Century Merchant Ship at Alonnesos, Greece: The 1991-1993 Seasons", *BCH* 120, 561–593.

Hasdağlı 2003: İ. Hasdağlı, *Klazomenai HBP Sektörü M. Ö. 4. Yüzyıl Tabakalarının Değerlendirilmesi* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir.

Hasdağlı 2010a: İ. Hasdağlı, *Klazomenai HBT Sektörü Klasik Dönem Tabakalarının Değerlendirilmesi* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış doktora tezi), İzmir.

Hasdağlı 2010b: İ. Hasdağlı, "Klazomenai Kazıları Işığında İnce Kuşaklı Kâseler Üzerine Bazı Gözlemler", *ADerg* 15, 63–77.

Hasdağlı 2012: İ. Hasdağlı, "The Assessment of the 4th Century B.C. Finds from *Three Wells* Uncovered at Clazomenae HBT (Hamdi Balaban Tarlası) Sector", *OLBA* 20, 119–164.

Hasdağlı 2015: İ. Hasdağlı, "Geç Klasik Dönem'de Klazomenai ve Klazomenai Anakarası'nın Terki", in: E. Okan ve C. Atila (eds.), *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan / Studies in Honour of Ömer Özyiğit*, İstanbul, 221–242.

Hasdağlı 2018: İ. Hasdağlı, "The Black-Glazed Pottery from Clazomenae", in: R.G. Gürtekin-Demir, H. Cevizoğlu, Y. Polat, G. Polat, G.R. Tsetskhladze (eds.), *Archaic and Classical Western Anatolia: New Perspectives in Ceramic Studies. In Memoriam Prof. Crawford H. Greenewalt Jr. Proceedings of the Second Keramos. International Conference at Ege University, Izmir, 3-5 June, 2015, Colloquia Antiqua 19*, Leuven, 103–129.

Heimberg 1982: U. Heimberg, *Die Keramik des Kabirions, Das Kabirenheiligtum bei Theben 3*, Berlin.

Heinze 2015: L. Heinze, "Between Adaption and Persistence: Two Regional Types of Pottery from Late Classical and Early Hellenistic Priene", in: R.G. Gürtekin-Demir, H. Cevizoğlu, Y. Polat, G. Polat (eds.), *Keramos. Ceramics: A Cultural Approach. Proceedings of the First International Conference at Ege University May 9-13, 2011, İzmir*, Ankara, 137–294.

Hoepfner ve Schwander 1994: W. Hoepfner, E.L. Schwander, *Haus und Stadt im klassischen Griechenland* Volume 1. Wohnen in der klassischen Polis, München.

Hürmüzlü 1995: B. Hürmüzlü, *Klazomenai'da, M. Ö. 7. ve 6. Yüzyıl Bezemeli Vazo Formları* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir.

Isler 1978: H.P. Isler, *Das archaische Nordtor und seine Umgebung im Heraion von Samos, Samos 4*, Bonn.

Ivanov 1963: T. Ivanov, "La céramique antique de la nécropole d'Apollonia", in: I. Venedikov et al. (eds.), *Apollonia. Les fouilles dans la nécropole d'Apollonia en 1947-1949*, Sofia, 65–273.

Knigge 2005: U. Knigge, *Der Bau Z, Kerameikos* 17, München.

Kopcke 1968: G. Kopcke, "Heraion von Samos. Die Kampagnen 1961-1965 im Südtemenos, 8.- 6. Jahrhundert", *AM* 83, 250–314.

Kowalleck 2008: I. Kowalleck, "Attische und attisierende Keramik", in: M. Kerschner, I. Kowalleck, M. Steskal (eds.), *Archäologische Forschungen zur Siedlungsgeschichte von Ephesos in geometrischer, archaischer und klassischer Zeit: Grabungsbefunde und Keramikfunde aus dem Bereich von Koressos,* ÖAI *Heft 9*, 75–107.

Krotscheck 2008: U. Krotscheck, *Scale, Structure, and Organisation of Archaic Maritime Trade in the Western Mediterranean: "The Pointe Lequin 1A"* (Ph.D. diss. Stanford University).

Lawall 1998: M. Lawall, "Ceramics and Positivism Revisited: Greek Transport Amphoras and History", in: H. Parkins, C. Smith (eds.), *Trade, Traders and the Ancient City*, London & New York, 73–98.

Lindos *I*: C. Blinkenberg et al., *Lindos: Fouilles et recherches, 1902-1914 (Vol.1). Lindos: Fouilles de l'Acropole, 1902-1914. Les petits objets,* Berlin, 1931.

McPhee ve Pemberton 2012: I. McPhee ve E. Pemberton, *Late Classical Pottery from Ancient Corinth: Drain 1971-1 in the Forum Southwest, Corinth Vol: VII.6*, Princeton.

Moustaka et al. 2004: A. Moustaka, E. Skarlatidou, M.-C. Tzannes, Y. Ersoy (eds.), *Klazomenai, Teos and Abdera: Metropoloeis and Colony. Proceedings of the Symposium Held at the Archaeological Museum of Abdera, Abdera, 20–21 October 2001*, Thessaloniki.

Niemeier 1999: W.-D. Niemeier, "Die Zierde Ioniens: Ein archaischer Brunnen, der jüngere Athena tempel und Milet vor der Perserzerstörung", *AA, 373–413.*

Noble 1960: J.V. Noble, "The Technique of Attic Vase-Painting", *AJA* 64, 307–318.

Oates ve Oates 1958: D. Oates, J. Oates, "Nimrud 1957: The Hellenistic Settlement", *Iraq* 20, 114–157.

Özbay 2004: F. Özbay, "The History and Archaeology of Klazomenai in the Fourth Century BC and the Settlement at Chyton", Moustaka et al. 2004, 133–159.

Özbay 2006: F. Özbay, *Klazomenai'daki M. Ö. 4. Yüzyıl Yerleşimi* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış doktora tezi), İzmir.

Pemberton 1989: E. Pemberton, *The Sanctuary of Demeter and Kore. The Greek Pottery, Corinth Vol: XVIII*, Princeton.

Pfrommer 1985: M. Pfrommer, "Milet 1983-1984. Klassische und hellenistische Keramik aus dem Heroon III", *IstMitt* 35, 39–58.

Robinson 1933: D.M. Robinson, *Excavations at Olynthos, Mosaics, Vases and Lamps of Olynthos Found in 1928 and 1931, Olynthos* 5 Baltimore.

Robinson 1950: D.M. Robinson, *Excavations at Olynthos, Vases Found in 1934 and 1938, Olynthus* 13, Baltimore.

Rotroff ve Olivier Jr 2003: S.I. Rotroff, A. Olivier Jr, *The Hellenistic Pottery from Sardis. The Finds through 1994*, Cambridge/Mass.

Rotroff ve Oakley 1992: S.I. Rotroff, J.H. Oakley, *Debris from a Public Dining Place in the Athenian Agora, Hesperia Suppl. XXV*, Princeton.

Rotroff ve Camp 1996: S.I. Rotroff, J. Mc K. Camp, 'The Date of the Third Period of Pnyx", *Hesperia* 65, 263–294.

Sackett et al. 1992: L.H. Sackett et al. *Knossos from Greek City to Roman Colony Excavations at the Unexplored Mansion II, BSA Supp. 21*, Oxford.

Schattner 2007: T.G. Schattner, *Die Fundkeramik vom 8. bis zum 4. Jahrhundert v. Chr., Didyma. Dritter Teil, Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen seit dem Jahre 1962, Bd.4*, Mainz.

Scherrer ve Trinkl 2006: P. Scherrer, E. Trinkl, *Die Tetragonos Agora in Ephesos: Grabungsergebnisse von archaischer bis in byzantinische Zeit; ein Überblick, Befunde und Funde klassischer Zeit, Forschungen in Ephesos XIII, 2*, Wien.

Sparkes ve Talcott 1970: B.A. Sparkes, L. Talcott, *Black and Plain Pottery, The Athenian Agora 12*, Princeton.

Tanriver 1989: C. Tanrıver, *Antik Metinler ve Arkeolojik, Numismatik ve Epigrafik Metinlerin Işığında Klazomenai'da Khyton Sorunu* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Salles 1983: J.F. Salles, *Les **égouts** de la ville classique*: *Kition-Bamboula, Vol. II*, Paris.

Solovyov 1999: S.L. Solovyov, *Ancient Berezan: The Architecture, History and Culture of the First Greek Greek Colony in the Northern Black Sea, Colloquia Pontica 4*, Leiden/Boston/Köln.

Technau 1929: W. Technau, "Griechische Keramik im samischen Heraion", *AM* 54, 5–64.

Uzun 2007. K. Uzun, *Klazomenai Dalga Çizgi Bezekli Seramiği* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış doktora tezi), İzmir.

Vaag et al. 2002: L.E. Vaag, J. Lund, V. Nørskov, M.K. Schaldemose, *The Maussolleion at Halikarnassos 7. The Pottery. Ceramic Material and other Finds from Selected Contexts*, Aarhus.

Voigtländer 1982: W. Voigtländer, "Funde aus der Insula westlich des Bouleuterion in Milet", *IstMitt* 32, 30–173.

Winter 1984: F. A. Winter, *Late Classical and Hellenistic Pottery from Gordion: The Imported Black-Glazed Wares. Diss. Thesis*, Pennsylvania.

Zeren 2000: M. Zeren, *Klazomenai M. Ö. 4. Yüzyıl Yerel Üretim Kâseleri* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir.

Zeren 2004: M. Zeren, *Klazomenai'da Ele Geçen M. Ö. 4. Yüzyıl Kap Formları* (Ege Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir

Makale Gönderim Tarihi: 06.06.2017

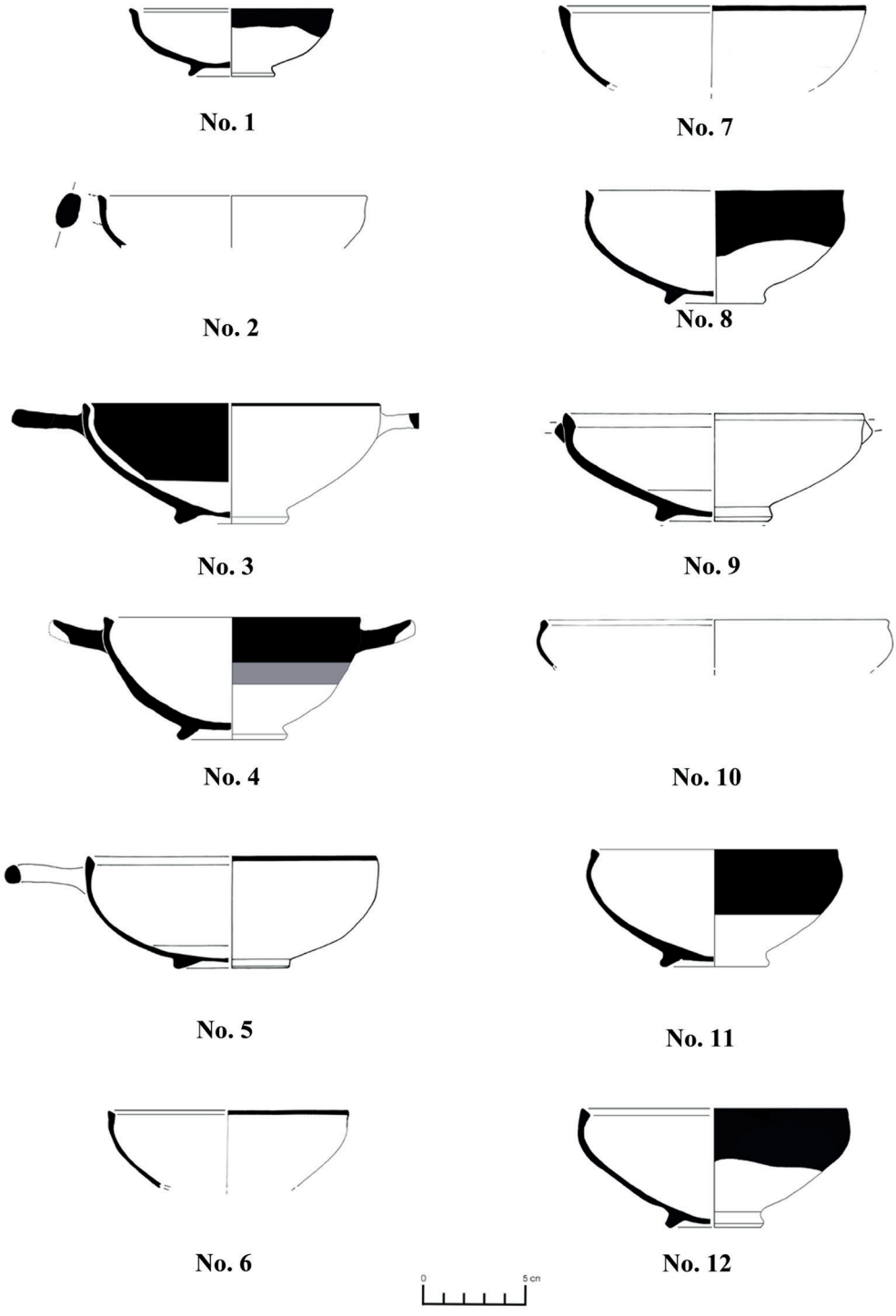
Makale Kabul Tarihi: 17.07.2017

S. MELIKE ZEREN HASDAĞLI

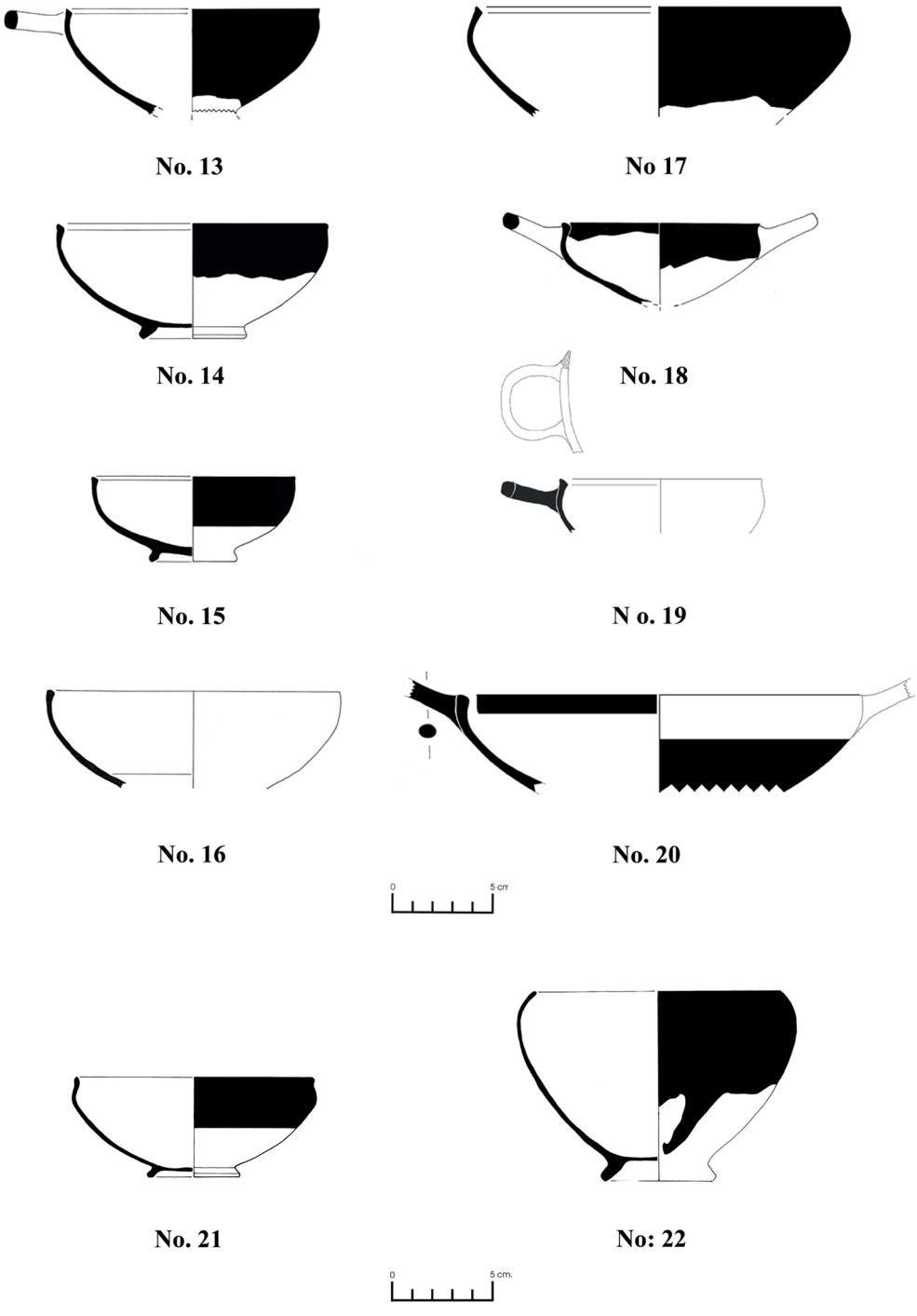
Orcid ID: 0000-0001-6486-843X

Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Edirne/Türkiye

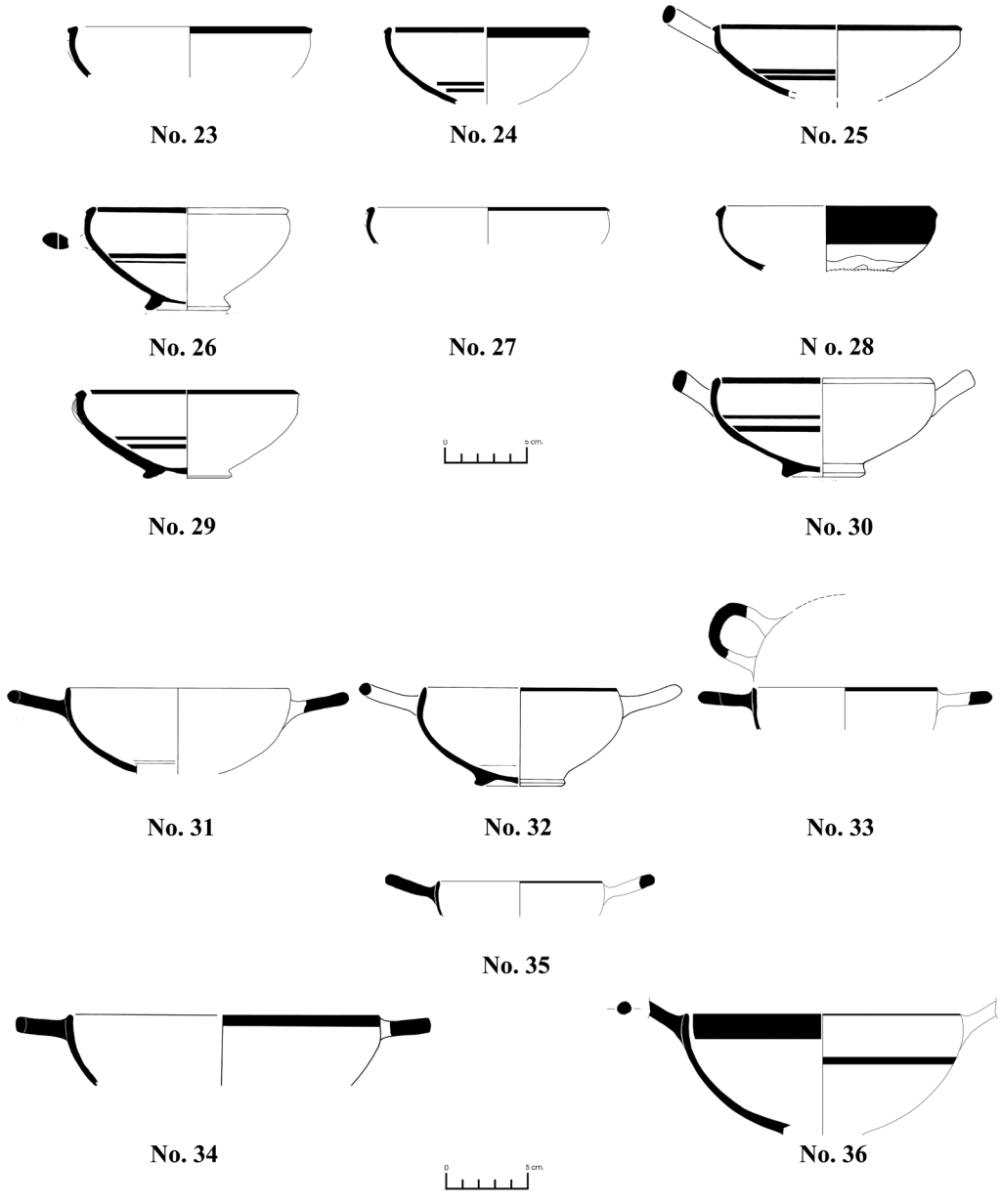
melikezeren@trakya.edu.tr

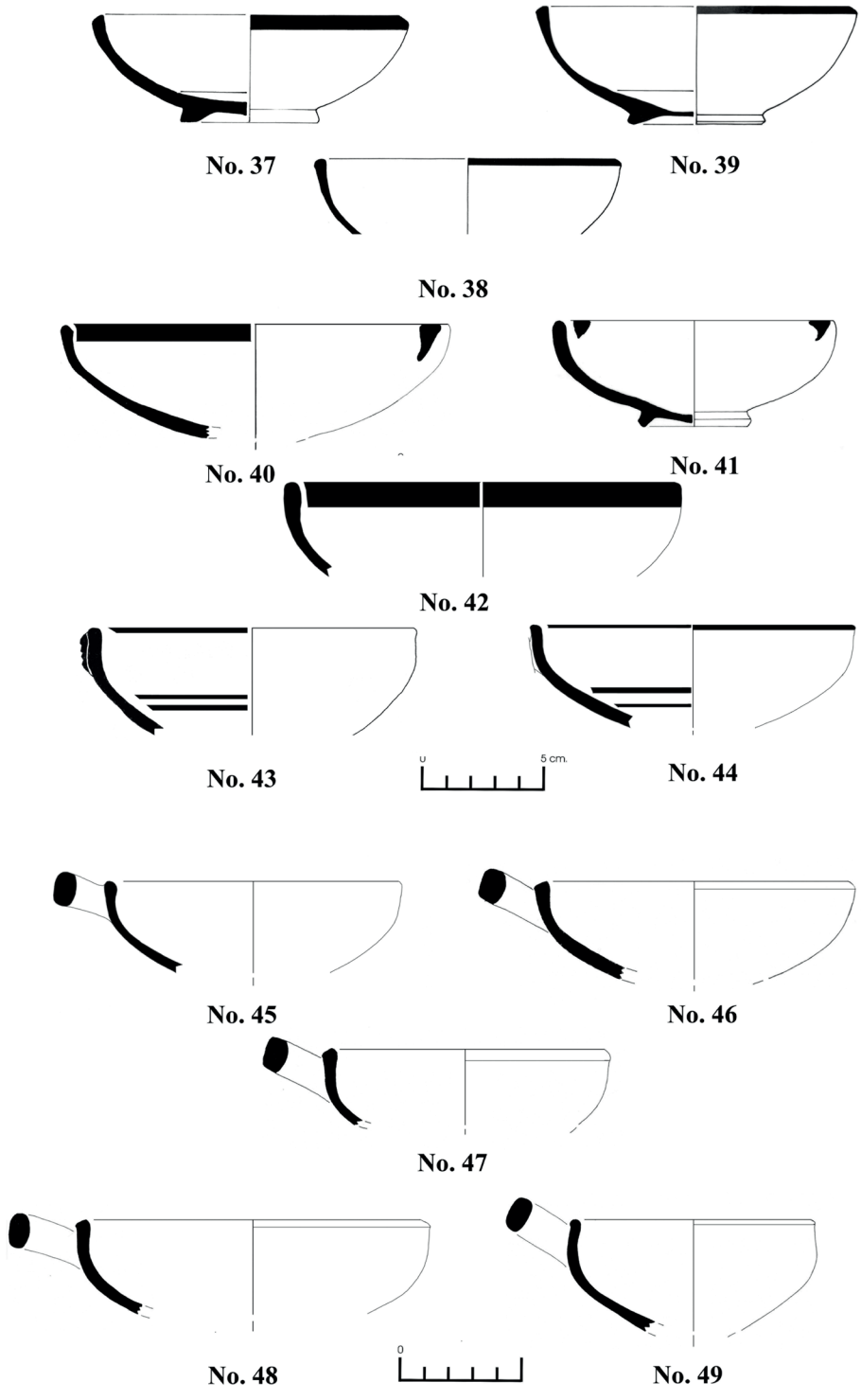
Figür.1: No. 1-12 (Tip 1)

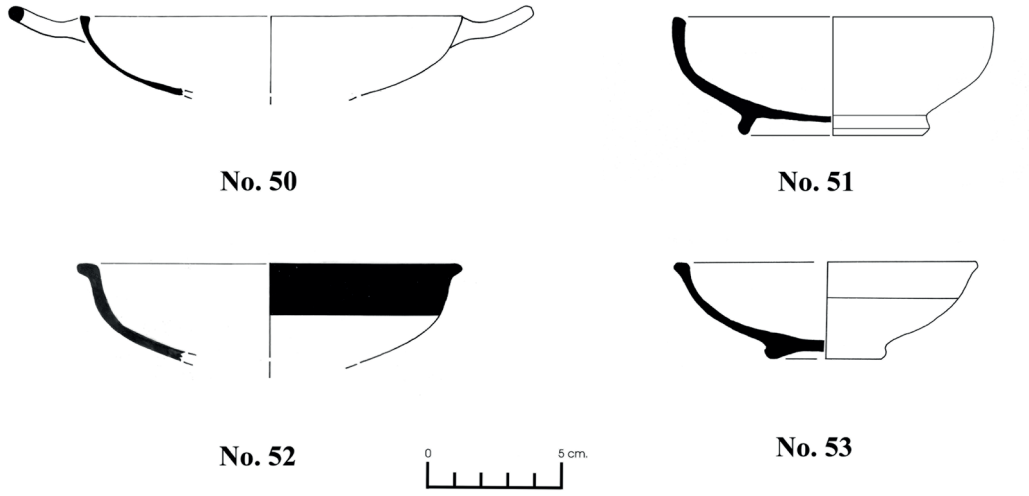
Figür.2: No. 13-22 (Tip 1)

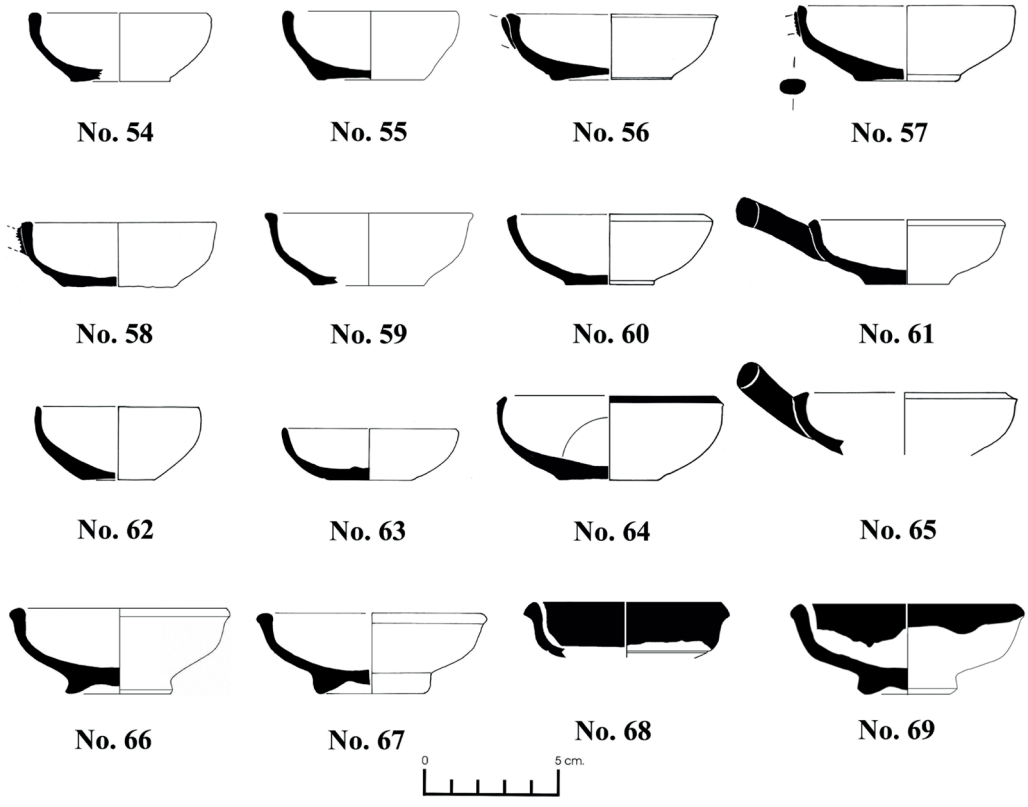
Figür.3: No. 23-30 (Tip 2), No. 31-36 (Tip 3)

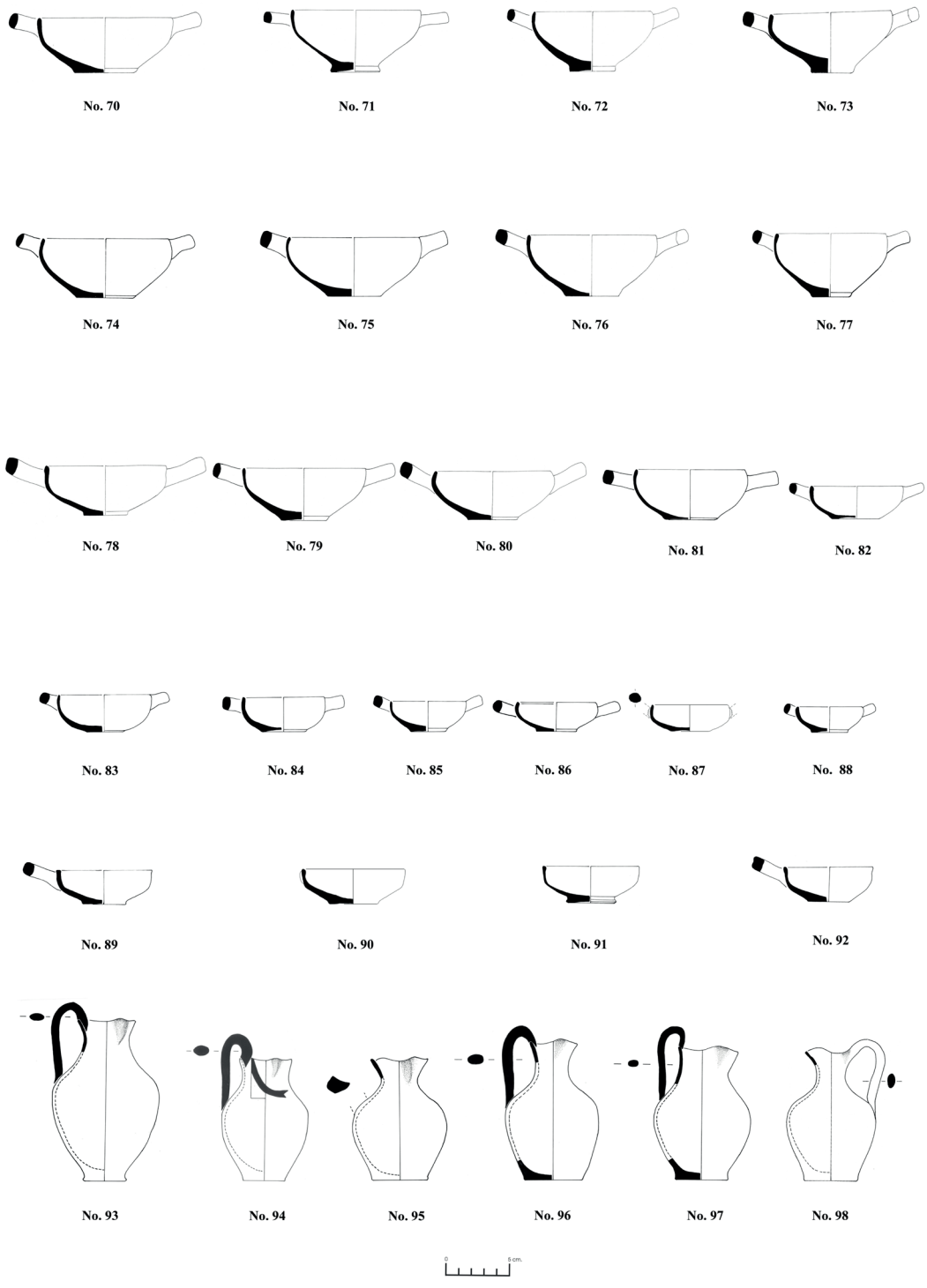
Figür.4: No. 37-39 (Tip 4), No. 40-44 (Tip 5) No. 45-49 (Tip 6)

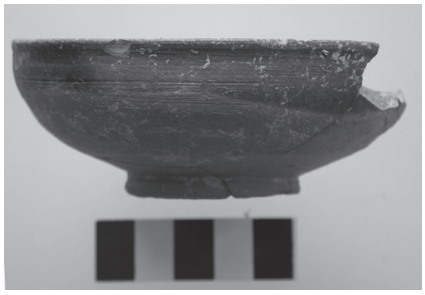
Figür.5: No. 50-53 (Tip 7)

Figür.6: No. 54-69 (Küçük Kaseler)

Figür.7: No. 70-92 (Küçük Kaseler), No. 93-98 (Küçük Oinokhoeler)

Figür.8: No. 1

Figür.9: No. 15

Figür.10: No. 12

Figür.11: No. 24

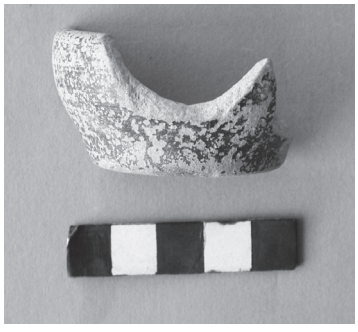
Figür.12: No. 28

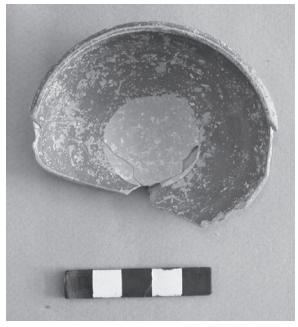
Figür.13: No. 34

Figür.14: No. 51

Figür.15: No. 54

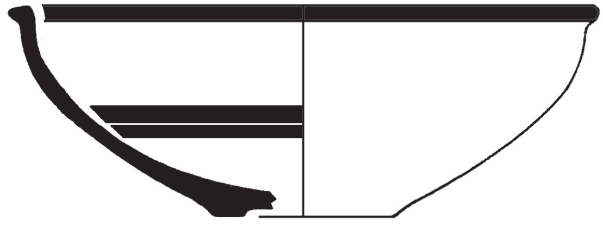
Figür.16: No. 64

Figür.17: No. 73

Figür 18: ERSOY 1993: pl. 110: 138, Klazomenai MGT Sektörü, Geç Arkaik Dönem Bantli Kâse

Figür: 19: ERSOY 1993: pl. 282: 516, Klazomenai MGT Sektörü, Geç Arkaik Dönem Tek Kulplu Kâse